

Uskonnollisia argumentteja vai universaalia kieltä?

Kehysanalyysi YK:n ihmisoikeusneuvoston keskustelusta Koraanin polttamisesta

Aino Liski
Kandidaatintutkielma
Valtio-oppi
Turun yliopisto
Syksy 2025

Turun yliopiston laatujaarjestelmän mukaan tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

TURUN YLIOPISTO

Filosofian, poliittisen historian ja valtio-opin laitos / Yhteiskuntatieteellinen tiedekunta

LISKI AINO: Uskonnollisia argumentteja vai universaalia kieltä? Kehysanalyysi YK:n ihmisoikeusneuvoston keskustelusta Koraanin polttamisesta

Kandidaatintutkielma, 36 s, Valtio-oppi, Marraskuu 2025

Vuosina 2022–2023 Pohjoismaissa poltettiin useaan kertaan Koraaneja mielenilmauksena sananvapauden puolesta. Muslimeille pyhän kirjan polttaminen nostatti laajaa vastarintaa valtauskonnoiltaan islamilaisissa maissa, sekä tulehdutti ulkopoliittisia suhteita erityisesti Turkin ja Ruotsin välillä. Koraanin polttamista puolustettiin laajan sanan- ja ilmaisunvapauden perustavanlaatuisuuden nimissä, ja puolestaan vastustettiin uskonnollisen vihan ja väkivallan yllykkeenä. Tapaus asettuu jatkumoksi viime vuosikymmenten sarjaan, jossa ei-muslimien toimet ovat aktivoineet islamiin liitännäisen ylikansallisen vastareaktion.

Tutkin ilmiötä osana Jürgen Habermasin teesiä post-sekulaarista murroksesta, jonka mukaan uskonnon merkitys osana politiikkaa on kasvussa. Tämän myötä tutkielman teoreettisena viitekehystenä käytän Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehtoa, joka edellyttää uskonnollisten argumenttien kääntämistä universaalille kielelle niiden vaikuttaessa muodolliseen päätöksentekoon. Tutkimuskohteenani tutkin Koraanien polttamisesta seuranneen vastareaktion institutionalisoitunutta muotoa, eli YK:n ihmisoikeusneuvostossa käytyä keskustelua aiheesta heinäkuussa 2023, rajaten aineistokseni Islamilaisen yhteistyön järjestön (OIC) puheenvuorot. Tutkimuskysymyksenä kysyn, käännetäänkö uskonnolliset argumentit universaalille kielelle YK:n ihmisoikeusneuvoston keskustelussa Koraanin polttamisesta.

Menetelmänä käytän Robert Entmanin kehysanalyysiä, jossa kehykset tunnistetaan etsimällä ongelmanmäärittely, syiden diagnosointi, moraaliset arvostelmat sekä ehdotetut parannuskeinot. Tunnistin OIC:n puheenvuoroista kolme tutkimuskysymykseeni vastaavaa kehystä: universaali, uskonnollinen sekä turvallisuuskehys. Habermasin edellyttämää käännöstä universaaleille perusteille tehtiin painottamalla Koraanin polttamisen olevan vastoin universaaleja ei-uskonnollisia arvoja rasismien, syrjinnän sekä vihapuheen vastaisuudesta. Käännöstä puolestaan ei tehty teon loukkaavuutta perusteltaessa, jolloin uskonnollisia tunteita ja arvoja painottamalla arvosteltiin koko muslimiyhteisön loukkaamista sananvapauden nimissä. Uskonnollisia ja universaaleja perusteita vahvistettiin vetoamalla YK:n kansainvälisen turvallisuuden ja rauhanedistämisen tehtäviin.

Avainsanat: institutionaalinen kääntäminen, Koraanin polttaminen, YK:n ihmisoikeusneuvosto, OIC

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	1
2. Ihmisoikeudet ja Islamilaisen yhteistyön järjestö	3
2.1 Ovatko ihmisoikeudet universaaleja?	5
2.2 Islamilaisen yhteistyön järjestö YK:ssa	7
2.3 Lähtökohtia poliittisen islamin tutkimiseen	10
3. Jürgen Habermas ja uskonnon rooli politiikassa.....	11
3.1 Institutionaalisen kääntämisen ehto	11
3.2 Institutionaalisen kääntämisen ehdon soveltaminen YK:n ihmisoikeusneuvostoon.....	14
4. Kehysanalyysi	16
4.1 Kehysanalyysi politiikan tutkimuksessa.....	17
4.2 Aineiston esittely	19
5. Aineiston kehysanalyysi	20
5. 1 Universaalien arvojen kehys.....	21
5. 2 Turvallisuuskehys.....	23
5. 3 Uskonnollinen kehys	26
6. Johtopäätökset.....	28
7. Lähdeluettelo.....	31

1. Johdanto

Ruotsalais-tanskalainen äärioikeistopoliitikko Rasmus Paludan poltti kaksi kertaa muslimien pyhän kirjan Koraanin vuoden 2022 huhti- ja syyskuussa (Osipova 2024). Seuraavana vuonna Irakista paennut Salwan Momika nousi kansainvälisen median otsikoihin poltettuaan Koraanin Tukholman moskeijan ulkopuolella muslimien juhlapyhän Id al-Adhan ensimmäisenä päivänä 28.6.2023. Momika on nimennyt motiiveikseen Ruotsin suojelemisen kotimaansa kaltaiselta islamin ylivallalta sekä filosofisen ja moraalisen opetuksen islamin ja Koraanin vaaroista. (Tapiola 2023.) Edellä mainitut esimerkit kuvastavat laajempaa ilmiötä erityisesti Ruotsissa ja Tanskassa, jossa Koraaneja sytytettiin tuleen provokaationa muslimien vastareaktiolle sekä mielenilmaisuna laajan sananvapauden puolesta. Ilmiön identiteettipoliittinen tunnelataus vaikutti myös ulkopoliittikkaan: Turkki käytti tapausta jarruttamaan Ruotsin NATO-jäsenyyden ratifiointiprosessia vedoten Ruotsin "kädettömyyteen". Pyhän kirjan tuhoamisen toistuvuus ja poliisin puuttumattomuus sananvapauteen vedoten herätti laajalti kritiikkiä erityisesti valtauskonnoiltaan islamilaisissa maissa, joissa kritisoitiin pohjoismaiden toimimattomuutta uskonnonvapauden vastaiseksi ja vihapuhetta yllyttäväksi. Vastareaktion puolestaan sananvapauden puolustaminen kiihtyi länsimaissa.

Koraanien polttamisesta seurannut polemiikki asettuu osaksi viime vuosikymmenten keskustelua uskonnon poliittisen merkityksen kasvusta, eli post-sekulaarista murroksesta. Kaksoistornien iskut voidaan nostaa yksittäiseksi käännekohtaksi, jonka jälkeen islam on nostettu osaksi poliittisia ja yhteiskunnallisia keskusteluja (Kerkkänen 2013, 37). Radikaali islam, Ranskassa käydyt huivikiistat, Salman Rushdien *Saatanalliset säkeet* sekä Norjan ja Ranskan pilakuvakriisit ja niistä seurannut väkivalta ovat osaltaan johtaneet islamin turvallisamiseen länsimaissa samalla kasvattaen islamofobiaa. Islamofobia on rasismin muoto, jossa väkivallan tekoja, syrjintää tai rasisista vihapuhetta kohdistuu erityisesti muslimeihin tai muslimeiksi oletettuihin henkilöihin (Oikeusministeriö n.d.) Tapaukset ovat aktivoineet ylikansallista muslimien poliittista aktiivisuutta islamin uskon halventamisen ja vihapuheen vastustamiseksi (Amiraou 2024, 168–169). Koraanin polttamisesta seuranneiden reaktioiden tutkiminen on merkityksellistä, jotta voimme paremmin ymmärtää myös ei-länsimaisia, globaaleja ja uskontoperusteisia näkökulmia oikeudenmukaisuuteen ja ihmisoikeusnormeihin.

Tässä tutkielmassa käsittelen Koraanin polttamisista seurannutta ihmisoikeuskeskustelua Yhdistyneiden kansakuntien (jatkossa YK) ihmisoikeusneuvostossa. YK on tarjonnut aiemmalle tutkimukselle alustan tarkastella uskonnon ja erityisesti islamin ajoittain jännitteistä suhdetta ihmisoikeuksiin. Unto Vesa on tutkinut eri uskontoryhmien edustajaryhmien vaikuttamista ja sitä, miten uskontojen välistä rauhaa ja dialogia on edistetty YK:n sisällä. Islamilaisten valtioiden yhteistyöjärjestön (Organisation of Islamic Cooperation) eli OIC:n toiminnan tärkeimpiä tavoitteita YK:ssa sekä Euroopan unionissa on ajaa uskonnon pilkkaamisen kieltämistä, mihin Koraanin polttamisesta kimmonnut islamofobian vastustaminen asettuu jatkeeksi. Uskontoihin kohdistuvan syrjinnän ja halveksunnan vastatoimissa on vaakalaudalla painanut ihmisoikeusjulistuksen takaama sanan- ja ilmaisunvapaus, joka on hidastanut OIC:n tavoitteita YK:ssa. (Vesa 2019, 100.)

Vuoden 2023 heinäkuussa ihmisoikeusneuvostossa käytiin kiireellinen keskustelu, jossa käsiteltiin uskontoon kohdistuneiden vihamielisiä tekoja ja erityisesti Koraanin toistuvaa häpäisemistä Pohjoismaissa. Istunto koski OIC:n laatimaa resoluutioluonnosta 53/1 vastata uskontoon kohdistuneisiin vihamielisiin toimiin, joiden nähdään yllyttävän syrjintään, vihamielisyyteen tai väkivaltaan (UNHRC 2024a, 9). Keskustelu tarjoaa mahdollisuuden tutkia viimeaikaista vuoropuhelua ihmisoikeuksien laajuuksista ja rajallisuudesta sekä erityisesti uskonnolle annettua roolia keskustelussa. Tutkielman teoreettinen viitekehys nojaa Jürgen Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehtoon, joka edellyttää uskonnollisten argumenttien kääntämistä universaaleille ja sekulaareille perusteille (Habermas 2008, 28). Menetelmänä käytän kehysanalyysiä, joka mahdollistaa eri tilanteenmäärittelyjen ja ihmisoikeustulkintojen tutkimisen erityisesti valtauskonnoiltaan islamilaisten maiden puheenvuoroissa.

Teorian ja menetelmän valossa tutkimuskysymykseni on, käännetäänkö uskonnolliset argumentit universaalille kielelle YK:n ihmisoikeusneuvoston keskustelussa Koraanin polttamisesta. Aiempi tutkimus on osaltaan todennut OIC:n retoriikan muuttuneen liberaalien ja sekulaarien arvojen suuntaan (Í Skorini & Dyrberg 2022, 551), mutta toisaalta myös painottaneen liikaa yksittäistä uskontoa hidastaen järjestön tavoitteiden etenemistä (Bettiza & Diogini 2014, 638). Tutkimuskirjallisuuden perusteella on siis tutkittava, tapahtuuko itse institutionaalista kääntämistä, sekä tehdä kehysanalyysin avulla näkyväksi keinoja, joiden avulla joko kääntämistä tehdään tai siitä irtaannutaan.

Tutkimuskysymyksen keskiössä on täten myös tarkastella kääntämisen ja kääntämättömyyden eli kehysten välistä suhdetta.

Viime vuosina tutkimusta Koraanien polttamisesta Pohjoismaissa on tehty useasta näkökulmasta. Uskontotieteellisen *Temenos* -lehden erikoisnumerossa *Burning of the Qur'an* (Larsson ym. 2024) käsiteltiin tapausta esimerkiksi Norjan ja Ruotsin julkisen keskustelun ja media-analyysin (Toft 2024; Larsson & Mattsson 2024), äärioikeiston vaikutusvallan (Bangstad & Linne 2024) sekä Koraanin polttamisen rituaalisten näkökulmien kautta (Pauha 2024). Aiheelleni relevanttia OIC:ta käsittelevää aiempaa tutkimusta löytyy runsaasti järjestön ajamista jumalanpilkkaa vastustavista *defamation of religion* -resoluutioista, mutta muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta itse Koraanien polttamisesta tehtyä tutkimusta OIC:n näkökulmasta on kirjoitettu vähän. Koraanin polttamiseen vastauksena laadittua ihmisoikeusneuvoston päätöslauselmaa 53/1 on tutkittu onnistumisena OIC:n vuosikymmeniä kestäneissä yrityksissä puolustaa uskonnonvapautta ja vastustaa islamofobiaa (Amiraoui 2024, 167), mutta tarkempaa sisällönanalyysiä ihmisoikeusneuvoston puheenvuoroista koskien Koraanin polttamista ei kuitenkaan ole tehty.

Tutkielmani teemojen ymmärtämiseksi käyn toisessa luvussa läpi aiemman tieteellisen keskustelun keskeisimpiä näkökulmia ihmisoikeuksien luonteesta, rajaten käsittelyni pohdintaan ihmisoikeuksien universaalista luonteesta, kulttuurirelativismista sekä ihmisoikeuksien tulkinnanvaraisuudesta. Lisäksi taustoitan aiheittani kirjallisuudella jo mainituista *defamation of religion* -resoluutioista ja luvun lopussa tarkastelen kriittisesti uskonnon ja etenkin islamin uskon tutkimista poliittisena ilmiönä. Kolmannessa luvussa esittelen tutkielman teoreettisena viitekehyksenä toimivan Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehdon, ja pohdin tarkemmin sen soveltamista ihmisoikeusneuvostoon. Neljännessä luvussa paneudun kehysanalyysiin menetelmänä, sen käyttöön politiikan tutkimuksessa sekä esittelen aineistoni. Viidennessä luvussa käyn läpi tekemäni kehysanalyysin vaiheet sekä analysoin kolme löytämäni kehystä Habermasin teorian valossa. Kuudennessa luvussa esittelen tutkielman ja kehysten keskeisimmät johtopäätökset aiempaan tutkimuskirjallisuuteen peilaten.

2. Ihmisoikeudet ja Islamilaisen yhteistyön järjestö

Aluksi esittelen tutkimaani ihmisoikeuskeskustelua koskevat keskeiset oikeudet tiivistetysti. YK:n toimintaan ja ihmisoikeuksiin erikoistuneen tutkija Rosa Freedmanin mukaan kansainväliset ihmisoikeuslait lähtivät liikkeelle YK:n vuoden 1948 ihmisoikeusjulistuksesta. Pelkkä julistus ei vielä sitonut valtioita oikeudellisesti, mutta sen pääperiaatteista muodostuivat normit, joita kaikkien YK:hon kuuluvien valtioiden odotetaan kunnioittavan. Julistus myös toimi pohjana tuleville kansainväliselle ihmisoikeuslakien kirjoittamiselle, kuten vuonna 1966 laadituille Kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskevalle kansainväliselle yleissopimukselle (KP-sopimus) sekä Taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevalle kansainväliselle yleissopimukselle (TSS-sopimus), jotka astuivat voimaan vuonna 1976. (Freedman 2015, 31–32.)

Yllä mainituista sopimuksista tulee tämän tutkielman valossa nostaa erityisesti kuuluviin KP-sopimuksen 19. artikla, jossa todetaan seuraavasti:

- 1. Jokaisella on oikeus mielipiteen vapautteen ilman ulkopuolista puuttumista.*
- 2. Jokaisella on sananvapaus; tämä oikeus sisältää vapauden hankkia, vastaanottaa ja levittää kaikenlaisia tietoja ja ajatuksia riippumatta alueellisista rajoista joko suullisesti, kirjallisesti tai painettuna taiteellisessa muodossa tahi muulla hänen valitsemallaan tavalla.*
- 3. Edellisessä kohdassa tarkoitettujen vapauksien käyttö merkitsee erityisiä velvollisuuksia ja erityistä vastuuta. Se voidaan sen tähden saattaa tiettyjen rajoitusten alaiseksi, mutta näiden tulee olla laissa säädettyjä ja sellaisia, jotka ovat välttämättömiä 1) toisten henkilöiden oikeuksien tai maineen kunnioittamiseksi, 2) valtion turvallisuuden tai yleisen järjestyksen ("ordre public"), terveydenhoidon tai moraalien suojelemiseksi.*

(Kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus 1976 § 19.)

Artiklaan vedotaan niin sanan- kuin uskonnonvapautta puolustaessa: se takaa mielipiteen- ja sananvapauden mutta toisaalta myös mahdollistaa niiden rajoitukset toisten oikeuksien nojalla. Lisäksi tutkielmani kannalta olennainen on 20. artiklan toinen kohta:

Kaikki kansallisen, rotu- tai uskonnollisen vihan puoltaminen, joka merkitsee yllytystä syrjintään, vihollisuuksiin tai väkivaltaan, on kiellettävä lailla.

(Kansalaisyhteiskunnallisia ja poliittisia oikeuksia koskeva kansainvälinen yleissopimus 1976 § 20.)

Sananvapauden rajoituksia uskonnonvapauden nojalla voidaan perustella 20. artiklan kieltämällä uskonnollisen vihan puoltamisella. Tämä muodostaa tutkielmalleni keskeisen jännitteen eri oikeuksien välillä.

2.1 Ovatko ihmisoikeudet universaaleja?

Ihmisoikeuksien universaalilla luonteella tarkoitetaan samanlaisten oikeuksien kuulumista jokaiselle ihmiselle riippumatta kulttuurista tai valtiosta. Lisäksi universaaliuuteen kuuluu kansainvälisen yhteisön oikeus tarkastella niiden toteutumista. (Pirjola 2004, 22.)

Ihmisoikeuksien universaaliuutta on kuitenkin kritisoitu erityisesti kulttuurirelativismin näkökulmasta, jonka mukaan oikeuksien toteutuminen riippuu eri kulttuurien normeista ja arvoista. Valtioiden on helppoa sitoutua universaaleihin ihmisoikeuksiin niiden ollessa linjassa kulttuuristen arvojen ja normien kanssa, mutta niiden ristessä kyseenalaistuu oikeuksien todellinen universaaliuus. (Freedman 2015, 40–41.) Kritiikki kohdistuu myös universalismin ideologiselle länsikeskeisyydelle, sillä universaalien ihmisoikeuksien juuret voidaan sijoittaa vahvimmin länsimaiseen perinteeseen. Keskeisimmät ristiriidat kulttuurin ja universaalien oikeuksien kanssa ilmenevät usein maissa, jotka eivät olleet mukana kansainvälisen ihmisoikeuslain säätämisessä. Täten kyseenalaistuu prosessi, jolla oikeudet on päätetty jokaista ja kaikkia koskevaksi sekä suojelevaksi. (Freedman 2015, 39.)

Oletus yksilön ensisijaisuudesta suojeleva on keskeinen esimerkki läntisestä perinteestä universaaleissa ihmisoikeuksissa. Yksilön ja yhteisön suojelemisen välinen jännite on keskeinen tutkimuskysymykseni kannalta, sillä yksilökeskeisyyden sijaan useissa islamilaisissa maissa oikeuksia luetaan perheitä, yhteisöjä ja yhteiskuntia suojelevana. Heikki Palvan mukaan kaikissa islamilaisissa ihmisoikeusjulistuksissa (kuten Kairon 1990 julistus ihmisoikeuksista islamissa) korostetaan yhteiskunnan asemaa enemmän kuin YK:n ihmisoikeusjulistuksessa; yksilön oikeuksien sijaan ihmisoikeudet nähdään oikeuksien ja velvollisuuksien kytköksenä, joka on suhteessa Jumalaan ja yhteiskuntaan (Palva 2004, 123). Ihmisoikeuksien ja uskontojen ongelmakohdista puhuttaessa kyse on tavanomaisesti islamin kaltaisista ei-länsimaisista uskonnoista, sillä ihmisoikeuksien kehitys on pitkälti kulkenut käsi kädessä länsimaisen uskontoperinteen kanssa (Korhonen 2004, 340). Uskonnon ja oikeuksien välinen suhde muodostuu ongelmalliseksi, jos oletetaan ettei niitä

voida käsitellä täysin erillisinä (Korhonen 2004, 340), esimerkiksi uskonnon häpäisemisen astuessa sotilasliiton portinvartijaksi.

Perustavanlaatuisiksi määriteltävistä ihmisoikeuksista ei voida tehdä poikkeuksia yksittäisen maan tai kulttuurin normien ja arvojen takia, kuten oikeuksista elämään tai vapauteen kidutuksesta. Toisaalta oikeuksien perustavanlaatuisuus voi myös vaihdella eri kulttuurista katsoessa; länsimaille poikkeukset sananvapauteen vaativat raskaita perusteita, kun taas toisessa kulttuurissa korostetaan sananvapauden laajuuden sijaan vastuuta. Riskinä kulttuurirelativistisessa oikeuksien tulkinnassa onkin ilmiselvien ihmisoikeusrikkomusten kuten väkivallan oikeuttaminen vedoten perinteeseen, kulttuuriin tai uskontoon. Ihmisoikeuksien kulttuurirelativismin ja universalismin välinen raja on siis monimutkaisesti sovitettavissa, ja tasapainoa tulee etsiä oikeista lähtökohdista ja yhteisin motiivein suojella perustavanlaatuisia ihmisoikeuksia. (Freedman 2015, 46.)

Oikeus sanan- ja ilmaisunvapauteen on olennainen läntisen demokratian filosofian kulmakivi. Ruotsin hallintomuodossa todetaan sananvapauden olevan perusoikeus, eikä sitä voida rajoittaa uskonnollisten, poliittisten, kulttuuristen tai muiden mielipiteiden nojalla (Regeringsform 2 § 21). Toisaalta sananvapaus oikeutena ei ole ehdoton, vaan siihen kuuluu rajoitteita ja vastuita. Esimerkiksi KP-sopimus toteaa toisten oikeuksien tai maineen, kansallisen turvallisuuden, julkisen järjestyksen sekä terveyden tai moraalien suojelemisen olevan mahdollisia syitä asettaa ehtoja tai rajoitteita sananvapaudelle (KP-sopimus 1976 § 19). Ruotsi hallintomuodossaan myös sitoutuu ylläpitämään demokraattisia arvoja, joihin voidaan lukea kansallisen turvallisuuden sekä uskonnonvapauden suojelun (Regeringsform 2 § 21). Vuoden 1976 KP-sopimuksella suojataan paitsi oikeutta harjoittaa uskontoaan, myös oikeutta olla kokematta syrjintää uskontonsa nojalla (KP-sopimus 1976 § 20). Uskontoon kohdistuvan vihamielisyyden rajoittamista perustellaan usein myös yleisen järjestyksen ja yhteiskunnallisen rauhan säilymisellä.

Tutkielmani kannalta on myös olennaista pohtia laajalti käsiteltyä kysymystä ihmisoikeuksien muokattavuudesta tai tulkinnanvaraisuudesta, sillä on selvää, että vaikka universaaleja ihmisoikeuksia ei voida muokata yhden kulttuurin tai uskonnon nojalla, ne eivät ole yhtä ehdottomia tai koskemattomia politiikalle kuin laatiessa toivottiin. Martti Koskenniemen mukaan ihmisoikeudet ovat muuttuneet kohti arkipäiväistä etujen ajamisen

politiikkaa, jossa vedetään rajoja ja tehdään valintoja niiden arvojärjestyksen välillä. Ihmisoikeuspuhe koskee oikeuksien tai niiden vaatimusten välisiä ristiriitoja esimerkiksi vapauden ja turvallisuuden välillä. Oikeudet ovat syntyneet osana tiettyä maailmankuvaa ja tietyn yhteiskunnallisen elämän ihanteeksi, ja siten myös niitä koskeva puhe ja ylläpitävät ajatusmallit kehittyvät maailmankuvan muuttuessa. Kompromissien löytämistä ihmisoikeuspuheessa vaikeuttaa ehdottomuuden sävy, joka seuraa tiukasta kytköksestä identiteettiin; oikeudet paitsi edustavat identiteettien kategorioita, myös tuottavat niitä. (Koskenniemi 2023.)

2.2 Islamilaisen yhteistyön järjestö YK:ssa

Yksi uskonnonvapauden suojelemiseksi esitetty keino on jo aiemmin mainittujen *defamation of religion* -lakien säätäminen, joiden suomennosta haluan täsmentää ensi alkuun. Suomen rikoslaissa *defamation of religion* vertautuu uskonrauhan rikkomiseen, jossa kriminalisoidaan jumalanpilkka sekä rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan pyhänä pitämän asian julkinen herjaaminen tai häpäiseminen. Siinä missä herjaaminen viittaa loukkauksen suulliseen tai kirjalliseen muotoon, häpäiseminen voi olla mahdollista myös elein, kuten vahingoittamalla tai turmelemalla pyhää kirjaa. Termeihin liittyy myös vaatimus tarkoituksellisesta ja tahallisesta loukkaamisesta, jolloin tekoa arvioidaan sen olosuhteiden ja annettujen ilmaisujen perusteella; mikäli ilmaisuja ei yleensä käytettäisi kriittisissä ja asiallisissa lausumissa, voidaan ne tulkita loukkaavina. (Saarela 2011, 46.) Kansainvälisiin lakeihin viitattaessa termille ei ole vakiintunutta käännettä Suomessa, mutta siihen voidaan viitata esimerkiksi uskontojen pilkkana tai Koraanin polttamisen tapauksessa uskonnon häpäisemisenä.

YK:n saralla merkittävin uskontojen pilkan kieltämistä ajanut järjestö on OIC, joka on edistänyt asiaa erityisesti YK:n ihmisoikeusneuvostossa (ihmisoikeuskomissio ennen vuotta 2006). Islamilaisten valtioiden yhteistyöjärjestön muodostaa 57 maata, joissa islam on valtauskonto. Kansainvälisessä politiikassa OIC pyrkii edistämään islamin asemaa, merkittävimmin YK:n alaisuudessa, jossa sillä on tarkkailijan asema. Merkittävintä vaikutusvaltaa järjestöllä on tapauksissa, joihin islamilaisilla mailla on yhtenäinen näkemys. (Vesa 2019, 100.) OIC on sitoutunut YK:n peruskirjaan sekä ihmisoikeusjulistukseen, mutta sitä voidaan ajatella eräänlaisena islamilaisten maiden

etujärjestönä ihmisoikeuskysymyksissä. Freedmanin sekä Houghtonin mukaan OIC on merkittävimmistä ihmisoikeusneuvoston politisoitumista edesauttaneista järjestöistä, sillä järjestö on dominoivalla blokkipolitiikalla keskittänyt neuvoston huomiota esimerkiksi Israelin ja Palestiinan tilanteeseen tai Syyriaan, jolloin järjestön omien jäsenmaiden ihmisoikeusrikkomukset ovat jääneet vähemmälle huomiolle (Freedman & Houghton 2014, 760.)

OIC:n uskonnon herjaamisen kieltämistä koskevat päätöslauselmaluonnokset ihmisoikeusneuvostolle ovat muuttaneet muotoaan vuosien saatossa; vuoden 1999 luonnos rajoittui islamin loukkaamiseen, mutta myöhemmin se laajennettiin koskemaan kaikkia uskontoja, vaikkakin islam erikseen mainittuna. Vuonna 2010 *Combating defamation of religion* -pätöslauselma pääsi läpi niukasti, joskin vuonna 2011 ilmaisu "defamation of religion" vaihdettiin länsimaiden aloitteesta muotoon "incitement to hatred based on religion or belief" eli uskontoon tai uskoon perustuvan vihamielisen toiminnan yllyttämiseen. (Äystö 2019, 34.) Aiempaa tutkimusta OIC:n pyrkimyksistä ajaa uskonnon loukkaamisen vastaisia lakeja löytyy erityisesti liittyen niin kutsuttuihin pilapiirroksiin. Vuonna 2005 tanskalaisen Jyllands-Postenin sekä 2015 ranskalaisen Charlie Hebdo-lehden julkaisemat pilapiirroukset esittivät islamille pyhää profeetta Muhammedia tavalla, joka koettiin muslimimaissa laajalti pilkkaavana sekä loukkaavana. Jälkimmäinen tapauksista aloitti ääri-islamistisiin yhteyksiin liitetyt terrori-iskujen sarjat Ranskassa, mikä entisestään kiivastutti väittelyä sananvapaudesta ja uskonnonvapaudesta.

Í Skorini & Dyrberg (2022) ovat analysoineet OIC:n argumentaatiostrategioita pilapiirrostopausten jälkipuinnissa, ja todenneet YK:ssa tapahtuneen diskursiivisen muutoksen; ei-länsimaiset toimijat eivät enää kritisoi kansainvälistä ihmisoikeuslakia liian läntiseksi ja sekulaariksi, vaan muutosta ajetaan muokkaamalla kieli sekulaareihin ihmisoikeuskäsityksiin sopiviksi. Kansallisten jumalanpilkkan vastaisten lakien sekä kansainvälisten sananvapauden rajoitusten ajamista on perusteltu OIC:n toimesta rinnastamalla uskonnon loukkaaminen rasismiin, vihapuheeseen, suvaitsemattomuuteen sekä syrjintään. Tällöin uskonnon loukkaamisen kriminalisointiin vedotaan arvoilla, jotka ovat uskonnollisia syitä helpommin adoptoitavissa universaaleiksi. Kansainvälisessä laissa ei säädetä selkeästi vastoin uskontoon kohdistuvaa jumalanpilkkaa tai kunnianloukkausta, mutta OIC on valjastanut ne vihapuhetta ja rasismia koskevien säädösten alle. Strategia on siis kaksisuuntainen; samalla kun se ajaa uusia kansainvälisiä uskontoa koskevia

lakeja, se myös vetoaa uskontoa koskevan kunnianloukkauksen olevan jo kriminalisoitu. (Í Skorini & Dyrberg 2022, 551, 559.)

Rasismien ja vihapuheen valjastamisesta uskonnollisten motiivien hyväksi on esitetty runsaasti kritiikkiä. Huomiotta OIC:n argumentaatiossa jää rasismia ja vihapuhetta koskevien lakien tarkoitus suojata ihmisiä, eikä ideoita tai oppijärjestelmiä. OIC:ta on kritisoitu sen perusteella, ettei uskonnollisten symbolien pilkkaamisessa ei ole kyse ihonväristä, eikä sitä siten voida liittää rasismiin. (Í Skorini & Dyrberg 2022., 560–561.) Tutkijat esittävät näkemyksensä siitä, että yleensä poliittisesti progressiiviseen, liberaaliin tai vasemmistolaiseen ideologiaan liitetyt sekulaarit ihmisoikeusargumentit ovat muuttuneet aseiksi ei-demokraattisten hallintojen tavoitteissa edistää sensuuria kansainvälisesti. Näillä mailla he viittaavat OIC:ssa valtaa käyttäviin muslimienemmistöisiin valtioihin, kuten Pakistan, Egypti ja Saudi Arabia, joissa pätevät vahvat kansalliset jumalanpilkan vastaiset lait. (ma., 566, 552.) Järjestö itse on kiistänyt rinnastuksen jumalanpilkkalakeihin, vaan sen sijaan määrittelee uskonnon loukkaamisen vihaan yllyttävänä uskonnon halventamisena, joka islamofobian tapauksessa luo vihamielisen ja katkeran ilmapiirin, jossa lisää turvattomuutta ja ennakkoluuloja vähemmistöjen elämään (Kayaoglu 2014, 84).

Toisaalta OIC:n ihmisoikeuskehyksiä voidaan myös tutkia tarkastelemalla ilmiötä vaihtoehdottomuutena, joka johtaa turvautumisen liberaaliin ja sekulaariin kieleen. Kayaoglu (2014) argumentoi argumentoi läntisten ja liberaalien arvojen määrittävän myös uskonnollisten äänien kuulluksi tulemistä YK:ssa, sillä lännestä kumpuavat individualismi ja rationaalisen edistyksen arvot ovat sisäänrakennettuina YK:n ihmisoikeusjulistukseen, toisin kuin islamilaisten maiden korostamat arvot yhteisön ensisijaisuudesta, yksilön vastuusta sekä perinteiden kunnioittamisesta. (Kayaoglu 2014, 64, 73–74.) Päätöslauselmassa uskonnon loukkaamisen kieltämiseksi OIC:n tavoite on ollut ajaa länsimaissa asuvien uskonnollisten vähemmistöjen (erityisesti muslimivähemmistöjen) oikeuksia elää pelosta ja uhasta vapaassa ympäristössä. Täten OIC:n mukaan päätöslauselmalla pyritään suojelemaan vähemmistöjä eli ihmisiä, eikä ideoita tai uskontoa sinänsä. (ma., 83.)

2.3 Lähtökohtia poliittisen islamin tutkimiseen

Uskonnon ja erityisesti islamin uskon ollessa keskeinen osa tutkimuskysymystäni sekä aineistoani, on tarpeellista täsmentää ja rajata tutkimusnäkökulmaani. Käsittelemistäni artikkeleista käy ilmeiseksi se, miten normatiivista iso osa aiheen tutkimuskirjallisuudesta on. Uskonnonvapauden puolustamista käsitellään joko suopeana poliittisen vastarinnan voimaantumisenä, tai liberaaleja ihmisoikeuksia uhkaavana ilmiönä. Tässä tutkielmassa pyrin tutkimaan ilmiötä ilman normatiivista otetta, sillä tarkoitukseni ei ole arvioida ihmisoikeusneuvoston puheenvuorojen paikkansapitävyyttä ihmisoikeuksien suhteen tai tehdä johtopäätöksiä valtasuhteista ihmisoikeusneuvostossa. Valtarakenteiden sijaan tutkin argumentaatiotasolla kehysten eri oikeuskäsityksiä tunnistamalla oikeuksien välillä tehtyjä rajanvetoja, ristiriitoja sekä vaatimusten perusteita. Oikeuskäsitysten avulla pyrin ymmärtämään, nojaavatko kehykset uskonnollisiin vai sekulaareihin perusteisiin.

Tutkielmani tarkoituksena on ymmärtää erityisesti uskonnolle annettua roolia oikeuskäsityksissä, jolloin tarkastelen uskonnollisia argumentteja niiden poliittisen käyttötarkoituksen kontekstissa, en islamin uskon oppijärjestelmän tai sisällönmäärittelyn kautta. Aini Linjakumpu on tutkinut islamin politisoitumista ylikansallisesti (Linjakumpu 1999; Linjakumpu 2009), tarjoten omalle aiheelleni hyödyllisiä lähtökohtia ja käsitteitä. Konstruktivistinen näkökulma tutkii uskonnon normatiivisten aspektien muotoutumista sosiaalisessa todellisuudessa, ymmärtäen islamin tai poliittisen islamin merkityksen ja muodon määräytyvän yhteiskunnallisissa käytännöissä (Linjakumpu 1999, 24). Tätä näkökulmaa voidaan tutkia esimerkiksi kysymällä, miten uskonnolliset tunteet ja kokemukset ilmenevät poliittisen toiminnan muotoutumisessa.

Linjakummun lähestymistapa tutkii islamia poliittisessa toiminnassa ideologian kaltaisena, jolloin se luo ja sitoo merkityksiä uskonnon kautta, kuten muutkin ideologiat. Uskonnon politisoituminen tarjoaa toisaalta myös alustan poliittisen yhteisön muodostumiselle, joka islamin tapauksessa havainnollistuu *umman* eli kaikkien maailman muslimien yhteisönä. (Linjakumpu 2009, 19.) Tämän tutkimuksen tapauksessa tarkastelun kohteena oleva poliittinen yhteisö on lyhytaikainen ja tilannesidonnaisesti syntynyt, jossa islam politisoituu ylikansallisesti vastauksena vihamieliseksi tulkittuun tekoon. Tämän takia aiempi tutkimuskirjallisuus pilapiirroksiksi soveltuu tutkielmaani, sillä kyseessä on samankaltainen tilannesidonnainen sekä intensiteetiltään korkea uskontoa koskevan

tapauksen politisoituminen. Islamiin kohdistuvan vihamielisyyden synnyttämä vastareaktio tarjoaa mahdollisuuden tutkia uskonnollisten argumenttien ottamaa tilaa sekä niiden muodostumista YK:n sekulaarin kehyksen sisällä.

3. Jürgen Habermas ja uskonnon rooli politiikassa

Tutkielman teoreettisena viitekehyksenä käytän Jürgen Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehto (eng. institutional translation proviso), jolla hän tutkii uskonnon astumista julkiseen poliittiseen tilaan. Habermas on merkittävimpiä post-sekulaarista murroksesta kirjottaneita teoreetikkoja, kenen tuotannosta ammennan pohjan uskonnon tutkimiselle osana demokraattista päätöksentekoa. Jo tämän luvun ensimmäisessä osassa peilaan Habermasin ajattelua tutkielmani aiheeseen, mutta vankemmin teorian soveltamista YK:n ihmisoikeusneuvostoon perustelen luvun toisessa osiossa. Tähän hyödynnän Bettizan ja Dionigin tutkimusta *How do religious norms diffuse? Institutional translation and international change in a post-secular world society* (2014), missä Habermasin käsitettä käytetään tutkimaan kahta tapausta, joissa OIC on pyrkinyt muokkaamaan normeja YK:n sisällä. Tutkimuksesta otan mallia erityisesti kääntämisen tutkimiseen Michael Walzerin normien muuntamiskäsitteistöllä, jonka avulla institutionaalista kääntämistä voidaan tutkia prosessina kulttuuriin sidonnaisten "paksujen" (eng. thick) sekä universaalimpien "ohuiden" (eng. thin) normien välillä (Bettiza & Dionigi 2014, 628).

3.1 Institutionaalisen kääntämisen ehto

Artikkeleissa *Secularism's Crisis on Faith: Notes on Post-Secular Society* (2008) sekä *Religion in the Public Sphere* (2009) Habermas argumentoi sekularisaatioteesin vastaisesti uskonnon merkityksen kasvavan yhteiskunnassa. Hän puhuu modernien yhteiskuntien post-sekulaarista murroksesta eli muutoksesta yleisessä tietoisuudessa, jossa uskonnollisille yhteisöille tehdään julkista tilaa sekularisoituneessa valtiossa (Habermas 2008, 19–20). Habermas taustoittaa omaa teoriaansa John Rawlsin aiemmalla tuotannolla uskonnollisesta pluralismista ja sekulaarista valtiosta. Habermasin ajattelua paremmin ymmärtääkseni käyn ensin läpi lyhyesti ne Rawlsin teorian lähtökohdat, joille

institutionaalinen kääntäminen rakentuu, minkä jälkeen paneudun tarkemmin Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehtoihin ja määritelmiin.

Rawls tarkastelee uskonnollisen pluralismin asettamia haasteita valtiolle, jossa sen sekulaari luonne ei yksinään vielä takaa tasavertaisia ja vapaita oikeuksia kaikille uskonnoille. Sen sijaan uskonnollisten ja ei-uskonnollisten osapuolten tulee itse löytää rajat positiivisen ja negatiivisen vapauden välillä. Positiivinen vapaus merkitsee oikeutta harjoittaa omaa uskontoaan vapaasti, kun taas negatiivinen oikeutta olla vapaa toisen uskonnosta. (Habermas 2008, 4.) Uskonnollisen suvaitsevaisuuden sietämisen yhteiset reunat on muodostettava demokraattisessa ja deliberatiivisessa prosessissa, jossa kaikki osapuolet ovat läsnä ja kohtaavat toisensa tasavertaisina. Suvaitsevaisuuden Habermas määrittelee myönnytyksenä antaa toisille vapaus elää myös niiden vakaumusten ja tapojen mukaan, jotka itse hylkää. (ma., 23.)

Deliberatiivisessa prosessissa Rawls edellyttää tasavertaisilta kansalaisilta kykyä julkisen järjen käyttöön, viitaten kansalaisen moraaliseen velvollisuuteen perustella kantansa premisseillä, joiden uskoo olevan kyllin kohtuullisia muille hyväksyttäviksi (Rawls 1997, 769). Liberaalin valtion takaaman uskonnonvapauden vastineeksi Rawls odottaa uskonnollisten yhteisöjen hyväksyvän valtion ja kirkon erottamisen sekä julkisen järjen käytön rajoitukset, vaikka se olisi uskonnon oppijärjestelmän vastaista (ma., 781). Tätä Rawlsin varsin ahtaaksi jättämää tilaa uskonnon poliittiselle toteutumiselle Habermas kritisoi sekä työstää eteenpäin.

Habermas arvostelee Rawlsin ajattelussa ennen kaikkea toteutuneen myönnytysten epätasaista jakautumista ei-uskonnollisten ja uskonnollisten ihmisten välillä. Julkisen järjen käytössä painoarvon saa uskonnollisten toimijoiden kyky tasapainottaa henkilökohtainen uskonto ja sekulaarit periaatteet. Sen sijaan Habermas puolustaa myös uskonnollisia perusteita poliittisen toiminnan kimmokkeena, eikä täten pyydä erottamaan uskonnollista olemusta sosiaalisesta tai poliittisesta olemuksesta. Uskonnosta nouseva käsitys oikeudenmukaisuudesta on itsessään riittävä, sekä täydentää poliittista keskustelua kriittisillä ja moraalisilla näkökannoilla, joita sekulaareista perusteista jää uupumaan. (Habermas 2006, 8.) Siinä missä Rawls painottaa uskonnollisten toimijoiden vastuuta sekulaareille perusteille kääntämisessä, Habermas vaihtoehtoisesti etsii sallivampaa tietä

uskonnollisten argumenttien käytölle liberaalissa politiikassa, samalla pyrkien säilyttämään päätöksentekoprosessin puolueettomuuden.

Hän erottaa toisistaan vapaan julkisen keskustelun alueen sekä institutionaalisemman päätöksenteon alueen. Poliittisen keskustelun alueella Habermas näkee suotavana uskonnollisen kielen käytön myös silloin, kun sekulaareja perusteita ei ole löydettävissä. Uskonnollisten argumenttien siirtyessä virallisten instituutioiden päätöksentekoon, tulee niiden käydä läpi institutionaalisen kääntämisen "suodatin", joka mahdollistaa kirkon ja valtion erottamisen toisistaan. Institutionaalinen kääntäminen merkitsee prosessia, jossa lakisääteisesti pätevät normit tulee julkisesti perustella tavalla, jonka kaikki voivat ymmärtää. (Habermas 2008, 28.) Argumentit tulee siis kääntää sekulaarille kielelle sallien niiden universaalien perusteen ymmärrettäväksi myös muille kuin uskonnon harjoittajille.

Habermasin kääntämisen ehto tekee prosessista kuitenkin molemminpuolisen. Kääntämisen onnistuminen vaatii avoimen tilan luomista normin edistäjiltä sekä sen vastaanottajilta, jossa normin merkityksestä ja legitimiudesta voidaan muodostaa yhteinen kanta huolimatta eri eettisistä taustoista. Yhteisymmärrys tekee molemmin puolin välttämättömäksi tietyt myönnytykset käsityksiin yhteiskunnasta. Sekulaareilta toimijoilta odotetaan valmiutta käydä dialogia sekä avoimuutta löytää uskonnollisista argumenteista universaaliksi käännettäviä perusteluja. (Habermas 2006, 11.) Uskonnollisen vuoropuhelun edistämiseksi YK:ssa uskonnollisten äänien kuulumisen osana poliittista keskustelua on sisällytettävä osaksi sekulaareja toimintaperiaatteita. Myönnytykset uskonnollisten toimijoiden puolelta taas perustuvat sekulaarin instituution toimintaperiaatteiden hyväksymiseen ja hyvänä pitämiseen (ma., 11). Samoin ihmisoikeusneuvostossa pätevät toimijoiden välillä jaetut käsitykset kansainvälisistä ihmisoikeussopimuksista, YK:n ihmisoikeusjulistuksesta sekä YK:n toimintaperiaatteista.

Habermas pyrkii mahdollistamaan uskonnollisten ilmaisujen astumisen yksityisestä piiristä julkiseen poliittiseen keskusteluun myös silloin, kun sekulaareja käännöksiä ei ole löydettävissä. Tällöin myös uskonnollista elämäntapaansa tai arvojaan hylkäämättä yksilö voi tuntea kuuluvansa maalliseen yhteiskuntaan, sallien uskonnollisen pluralismin toteutua julkisessa poliittisessa ilmaisussa. (Habermas 2006, 10.) Tutkielmani tapaus ilmentää poliittisen yhteisön vastausta vihamieliseksi ja loukkaavaksi tulkittuun tekoon, jolloin mahdollisuus uskonnollisten tunteiden ja kokemusten ilmaisulle kasvaa. Siirtyessä

vapaamuotoisesta julkisesta keskustelusta valtion lainsäädäntö-, toimeenpano- ja tuomiovallan harkinnan alaiseksi ajettu politiikka tulee kuitenkin kääntää sekulaarille kielelle (Habermas 2008, 28). Institutionaalinen kääntäminen edellyttää episteemistä kykyä tarkastella omaa uskoa ja suhteuttaa se muihin kilpaileviin maailmankatsomuksiin (Habermas 2006, 10). Edellytys heijastelee myös ihmisoikeuskeskustelussa edellytystä vastustaa uskonnonpilkkua kaikkien uskontojen eduksi, yhden uskonnon loukkaamattomuuden sijaan.

3.2 Institutionaalisen kääntämisen ehdon soveltaminen YK:n ihmisoikeusneuvostoon

Ihmisoikeusneuvosto on vuonna 2006 perustettu YK:n alainen elin, jonka pääasiallisena tehtävänä on varmistaa, että jäsenmaissa noudatetaan ihmisoikeuksia. Neuvostossa istuu kerrallaan 47 jäsenmaata, jotka valitaan YK:n yleiskokouksessa kolmeksi vuodeksi maantieteellisen paikkajaon mukaisesti. Elin käsittelee maissa esiintyneitä ihmisoikeusrikkomuksia ja puntaroi jokaisen maan ihmisoikeustilannetta säännöllisesti. Ihmisoikeusneuvoston antamat päätökset eivät ole jäsenmaita sitovia, vaan ne toimivat suosituksina ihmisoikeuksien edistämiseksi ja parantamiseksi. (Suomen YK-liitto.) Ihmisoikeusneuvosto on saanut osakseen kritiikkiä sen heikosta toimivallasta ja legitimitetistä, jonka katsotaan kärsivän siitä, että sen jäseniksi valitaan maita, joiden oma ihmisoikeustilanne on heikko (Creutz 2021).

Tutkielmani soveltaa Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehtoa YK:n ihmisoikeusneuvoston keskusteluun uskontoon kohdistuvista vihamielisistä teoista. Teoria sopii hyvin uskonnollisten äänien tutkimiseen YK:n kontekstissa, sillä institutiona se on luonteeltaan sekulaari muttei sekularistinen. Tällä tarkoitan sitä, että YK:n ihmisoikeusjulistus sekä toimintaperiaatteet pohjautuvat sekulaareille arvoille, mutta institutiona se ei sulje pois uskonnollisia toimijoita tai perusteita, vaan päinvastoin pyrkii tarjoamaan alustan niiden keskinäiselle vuorovaikutukselle. YK:n universaalit ihmisoikeudet ovat laadittu laajan hyväksynnän pohjalta suojelemaan ihmisiä riippumatta uskonnollisista tai ei-uskonnollisista taustoista. Habermasin teorian hyödyntämiseksi on kriittistä määritellä, millaiseen poliittiseen ympäristöön institutionaalisen kääntämisen ehtoa sovelletaan.

Ihmisoikeusneuvoston mandaattiin ei kuulu lainsäädäntö- toimeenpano- tai tuomiovaltaa, vaan sen antamat päätökset toimivat suosituksina jäsenmaiden ihmisoikeuksien edistämiseksi. Neuvostoa ei täten voida luokitella suoranaisesti Habermasin institutionaalisen päätöksenteon alueeksi, joiksi Habermas määrittelee parlamentaarisen, oikeudellisen, hallituksen tai hallinnollisen vallan tasot (Habermas 2008, 26). Siitä huolimatta neuvostoa voidaan pitää muodollisena sekä institutionalisoituneena politiikan areenana, jolla pyritään suosituksilla vaikuttamaan jäsenmaiden sekä lainsäädäntöön ja käytäntöihin, jolloin institutionaalisen kääntämisen ehdosta tulee relevantti. Toisaalta päätöslauselmien ollessa ei-sitovia jäsenmaille, on neuvostossa myös tilaa uskonnolliselle kielelle ja argumenteille, joilla pyritään muokkaamaan ihmisoikeusnormeja.

Institutionaalisen kääntämisen soveltamiseen YK:n tasolle voidaan myös ottaa mallia aiemmasta tutkimuksesta. Bettizan & Dionigin (2014) tutkivat OIC:n normien muokkaamista YK:ssa sijoittamalla Habermasin teoretisointi valtiotason post-sekulaarista murroksesta myös globaaliin julkiseen tilaan, jossa yhtä lailla normit muokkaantuvat sekulaarien ja uskonnollisten toimijoiden vuorovaikutuksessa. He käyttävät Habermasin ehtoa institutionaalista kääntämisestä viitaten normien leviämisen prosessiin kulttuuriselta ja eettiseltä taustaltaan erilaisten toimijoiden välillä. Ehdon merkitys muuttuu normatiivisesta vaateesta kausaaliseen mekanismiin, jolla ei-länsimaisten ja uskonnollisten toimijoiden normeja voidaan helpoiten tuoda ymmärrettäväksi sekulaarista näkökulmasta. (Bettiza & Dionigi 2014, 623.)

Ihmisoikeusneuvoston sijoituessa päätöksenteon "harmaalle alueelle" jää uskuntoon sidonnaisten normien puolustajille valinta universaalien käännökseen ja uskonnollisten argumenttien välillä. Tämän valinnan tekemistä tutkin Bettizan & Dionigin tavoin hyödyntäen Michael Walzerin käsitteitä moraalisisista argumenteista ohuina ja paksuina, tai toisin sanoen minimalistisina ja maksimalistisina, tai universaaleina ja relativistina. Kulttuurisesti paksut moraalialgumentit ovat sidottuja tiettyyn yhteisöön, jonka jäsenet jakavat käsityksiä sen historiasta ja yhteisestä hyvästä (Walzer 1994, 8). Ohuet ja universaalit periaatteet puolestaan merkitsevät yhteisiä ymmärryksiä oikeudenmukaisuudesta, jotka ovat muodostuneet eri ajassa ja paikoissa paksujen käsitysten limittäisistä arvoista (ma., 17). Siten väitteet minimeistä ovat siis moraalikäsitteistä voimakkaimpia, sillä niiden merkitys pyrkii sitomaan ne lähimmäs yhteisesti ymmärrettyä "totuutta" (ma., 6). Moraalin universaaliuutta mittaa sen tarkastelu,

kuinka laaja-alaisesti ja legitiimisti ne resonoivat erilaisten ideoiden kanssa (ma., 3). Argumenttien ohuus tai paksuus ymmärretään niiden suhteesta; maksimalistiset sekä minimalistiset merkitykset ovat uppoutuneita toisiinsa.

Tutkimuskohteeni keskittyessä nimenomaan argumentaatiotasoon, antaa Walzerin käsitteistö tarkemmat työkalut tutkia Habermasin uskonnollisten ja universaalien argumenttien suhdetta puheenvuoroissa. Bettiza & Dionigi toteavat OIC:n aiempien yritysten muokata uskonnon halventamisen normia epäonnistuneen argumenttien ollessa liian paksuja, eli sidottuja yksinomaan islamin uskoon (Bettiza & Dionigi 2014, 635–637). Tämän tutkimuksen tarkoituksena on Walzerin käsitteistöä lainaten tutkia sitä, miten paksut ja puolestaan ohennetut argumentit moraalikäsitteistä ja ihmisoikeuksista rakentuvat keskustelussa Koranin polttamisesta.

4. Kehysanalyysi

Tutkielmani metodina käytän sosiologi Erving Goffmanin kehysanalyysiä, soveltaen sitä politiikan tutkija Robert Entmanin tavoin poliittisen viestinnän tutkimukseen. Aluksi pureudun kuitenkin syvemmin siihen, mitä Goffman tarkalleen ottaen tarkoittaa puhuessaan kehyksistä. Kehyksissä tarkastellaan ihmisen suhdetta meneillään olevaan sosiaaliseen tilanteeseen. Ne toimivat välineinä tilanteenmäärittelyyn, auttaen ymmärtämään minkälaisesta tapahtumasta on kyse, sekä miten tilanteessa tulisi toimia. Yksilötasoa laajemmin kehykset toimivat yhteisön jäsenten jakamina tapoina ymmärtää erilaisia ilmiöitä, sekä antavat merkityksen osallistujien kokemuksille tapahtuneesta. (Puroila 2002, 44–46.) Näin ollen menetelmäni rajaa tutkielman ulkopuolelle laajemmat ihmisoikeusneuvoston keskustelua koskevat valtarakenteet ja diskurssit, keskittyen sen sijaan tilannekohtaisten kehysten löytämiseen. Ihmisoikeusneuvoston puheenvuoroissa esimerkiksi Euroopan Unioni, Afrikan Unioni sekä OIC ovat suoraviivaisesti havainnoitavissa olevia eturyhmiä, jotka jakavat kehysten pääpiirteitä.

Goffmanin kehysanalyysi on ontologiselta luonteeltaan kaksiulotteinen; toisaalta se osoittaa kehysten ja niiden ilmentämien maailmojen moniulotteisuutta, mutta samalla se järjestää ja tekee ymmärrettäväksi todellisuutta. Kulttuuriin omaksutut kehykset ovat annettuja tapoja jäsentää todellisuutta, edustaen jatkuvuutta sekä pysyvyyttä. Ne eivät

kuitenkaan ilmesty valmiina toimintaohjeina siihen, miten yksilöiden tai yhteisöjen tulisi kussakin tilanteessa toimia, vaan kehykset muotoutuvat ja muuttuvat ajan ja kulttuurin myötä. (Puroila 2002, 124.) Kehysanalyysin ontologiset lähtökohdat sopivat tutkimukseeni ihmisoikeuksista, joiden tulkintakehyksiin ja ristiriitoihin ihmisoikeusneuvoston keskustelu lopulta pohjaa.

4.1 Kehysanalyysi politiikan tutkimuksessa

Kehysanalyysi on erityisen suosittu mediatutkimuksessa, mutta sitä on käytetty myös politiikan analyysissä. Poliittisen viestinnän tutkija Robert Entman on jatkojalostanut Goffmanin kehyksanalyysia neljän kysymyksen patteristolla, joihin paneudun myöhemmin luvussa. Kehystäminen on Entmanin mukaan kommunikaatioprosessi, jossa kehyksillä on neljä eri sijaintia: itse kommunikoijassa, tekstissä (tai puheessa), vastaanottajassa sekä kulttuurissa. Kommunikoijaa ohjaa kehyksen tietoinen tai tiedostomaton uskomusjärjestelmä, jonka myötä tietyt seikat ja merkitykset tuodaan retorisin keinoin kehyksen keskiöön. Tällä pyritään vaikuttamaan vastaanottajan tiedonmaksamiseen, jota ohjaa toisaalta myös vastaanottajan omat sisäiset kehykset sekä kulttuuri eli jaetut kehykset, jotka yhdistävät ihmisiä ajattelutavoissa ja diskursseissa. (Entman 1993, 52–53.) YK:n kontekstissa esimerkki jaetuista kehyksistä on vuoden 1948 ihmisoikeusjulistus, jonka raameille muut kehykset ihmisoikeuksista ehdollistuvat. Täten Habermasin institutionaalisen kääntämisen onnistumista edeltävät jaetut käsitykset sekulaarin instituution toimintaperiaatteista voidaan ymmärtää myös jaettuina kehyksinä, jotka ohjaavat toimintaa.

Pääosin mediatutkimuksessa käytetty kehyksanalyysi soveltuu tutkielmaani, sillä sen tarjoamat työkalut auttavat ymmärtämään Habermasin teorian valossa, miten moraalisia argumentteja kiistanalaisista ihmisoikeuksien suhteista rakennetaan. Tutkimalla eri tilanteenmäärittelyjä pääsen käsiksi ihmisoikeuskehysten haavoittuvuuteen, eli niiden kerrostuneisuuteen ja muuntumisen prosessiin. Kokonaisuudessaan kommunikaatioprosessi peilautuu tutkielmani teoriaan institutionaalisesta kääntämisestä, jossa uskonnolliset argumentit kehysten tavoin sovitetaan vastaanottajalle muotoon, joka on hyväksyttävissä jaetun kulttuurin sisällä. Kääntäminen, eli kehystäminen, edellyttää kaikissa sen kommunikaatioprosessin vaiheissa valikointia, korostamista, peittämistä,

kausaatiolla argumentointia, arviointia sekä ratkaisujen ehdottamista. Tehtyjen valintojen osalta on siis yhtä keskeistä tutkia niin sitä mitä sanotaan, kuin mitä jätetään sanomatta. Kehystämässä suurennetaan ja tehdään näkyväksi tiettyjä asiayhteyksiä, kun taas toisia häivytetään tai jätetään kokonaan pois. (Entman 1993, 53–54.) Tämän tutkimuksen kontekstissa tarkastellaan esimerkiksi sitä, sidotaanko ongelma koskemaan sanan- vai uskonnonvapautta.

Entman esittää seuraavat neljä kysymystä kehysten päämäärien tunnistamiseen: 1) Miten ongelmia määritellään? 2) Miten syitä diagnosoidaan? 3) Miten moraalisia arvostelmia tehdään? 4) Miten parannuskeinoja ehdotetaan? (Entman 1993, 52.) Aineistoa lukiessa jokaisen Entmanin kysymyksen alle syntyi aiheeseeni tarkemmin vastaavia kysymyksiä, joiden avulla löysin aineistosta toistuvia kehyksiä. Ensimmäinen kysymys selvittää, miten kehys tulkitsee ongelman takana olevaa toimijaa sekä hänen tekemistensä hyötyjä ja kustannuksia (Karvonen 2000, 82). Ihmisoikeusneuvoston puheenvuoroissa tulkittava toimija on Koraanin polttaja / polttajat, joiden toimintaa kehystetään. Näkökulmani kannalta itse toimijaa mielenkiintoisempaa on kuitenkin tutkia kiistanalaisia ja kehyksiä jakavia kysymyksiä ongelmanmäärittelystä; kuka nähdään toiminnan ensisijaisena uhrina? Entä keitä kaikkia ongelma koskee? Millaisia seurauksia ongelmasta johdetaan?

Kehyksissä esiintyviä moraalisia syitä tutkin puolestaan vastauksina sille, mikä ongelman on aiheuttanut sekä millaiset tekijät ovat mahdollistaneet Koraanin polttamisen. Tutkin sijoitetaanko syyt rakenne- vai toimijatasolle, tai liitetäänkö niihin jokin laajempi tausta tai ideologia selittäjäksi. Kolmanteen kysymykseen moraalisisista arvostelmista kytkeytyy tutkimukseni ydin ihmisoikeuskeskustelusta. Millaisia kytköksiä eri oikeuksiin tehdään, entä miten kytköksiä toisiin häivytetään? Viimeiseen kohtaan parannuskeinoista puolestaan kuuluu olennaisesti kysymys myös vastuusta ongelman korjaamiseksi. Parannuskeinojen luonnetta analysoin puolestaan ryhmittelemällä niiden keinovalikoimaa; vaaditaanko kovia lakisääteisiä keinoja vai pehmeämpiä arvoihin vetoavia keinoja?

Huomatakseni vastauksia Entmanin kysymyksiin luetaan myös päällekkäisinä, sillä esimerkiksi ongelmanmäärittelyssä voidaan jo sisäänrakennettuna lukea mistä ongelma juurtaa ja kuka siitä on vastuussa. Aineistoni myötä keskeiseksi nousee esimerkiksi pohjoismaiden vastuu: teon mahdollistavat olosuhteet, sen toistumisen salliminen sekä siitä rankaiseminen tai rankaisematta jättäminen siirtävät ongelmanmäärittelyä sekä

syiden diagnosointia yksilötasolta rakenteelliselle tasolle. Samalla ne ohjaavat myös moraalisia arvostelmia sekä vastuuta parannuskeinojen toteutuksesta. Yksittäisestä toteamuksesta voidaan löytää siis vastauksia useaan Entmanin kysymykseen.

4.2 Aineiston esittely

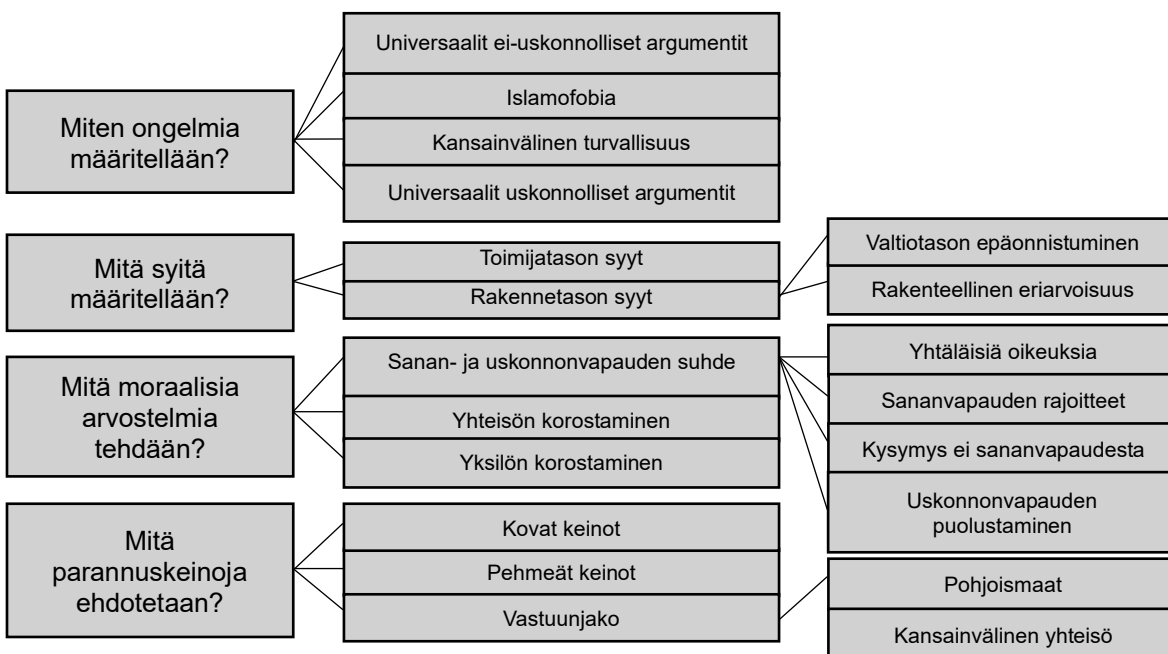
Tutkimukseni aineistona toimii YK:n ihmisoikeusneuvoston keskustelu 11.7.2023, joka käsittelee "hälyttävää nousua uskontoon kohdistuneissa vihamielisissä teoissa, jotka ovat ilmenneet Koraanin toistuvana häpäisemisenä tietyissä Euroopan ja muissa maissa." Kiireellinen keskustelu käytiin osana neuvoston 53. istuntoa sen 32. kokouksessa. Nimestään huolimatta puheenvuorot eivät niinkään keskustele keskenään, vaan ovat muodoltaan valtioiden virallisia lausuntoja, jotka ottavat kantaa päätöslauselmaluonnokseen. Kyseisessä keskustelussa lausuntoja antoi 39 neuvoston jäsenmaan, 58 tarkkailijamaan sekä 20 eri kansalaisjärjestön edustajat. OIC:n päätöslauselma 53/1 hyväksyttiin istunnon 33. kokouksessa: puolesta äänesti 28 maata, vastaan 13 ja tyhjää 7. Päätöslauselmassa 53/1 tuomitaan Koraanin polttamisen kaltaiset uskonnolle vihamieliset teot, vaaditaan vastuuseen asettamista kansainvälisten periaatteiden mukaisesti sekä kehotetaan valtioita vahvistamaan lainsäädäntöä ja oikeusjärjestelmiä vastaamaan tehokkaammin uskonnolliseen vihamielisyyteen ja tekojen yllyttämiseen (Amiraoui 2024, 180).

Päätöslauselmaluonnoksen äänestämistä edeltävä keskustelu tarjoaa tapauksesta laajamittaisen aineiston eri OIC-maiden lausunnoista, ja mahdollistaa siten perusteellisen analyysin uskonnollisista argumenteista. Tarkoitukseni ei ole tarkastella millaista käyty ihmisoikeuskeskustelu kokonaisuudessaan on, vaan erityisesti islamin uskon roolia valtauskonnoltaan islamilaisten maiden puheenvuoroissa. Lopullinen aineistoni rajautuu OIC:n viralliseen lausuntoon sekä OIC- jäsenmaiden omiin lausuntoihin, eli yhteensä kolmeenkymmeneen puheenvuoroon. Täten tutkielman tulokset eivät kerro siitä, miten länsimaat vastaanottavat OIC-maiden puheenvuorot, eivätkä täten vastaa kysymykseen mahdollisen institutionaalisen käännöksen onnistumisesta. Sen sijaan rajaus tunnistaa nimenomaan uskonnollisista lähtökohdista kumpuavat kehykset, ja niiden yhtymäkohdat tai eroavaisuudet institutionaaliseen kääntämiseen.

5. Aineiston kehysanalyysi

Aineiston lukutavassa hyödynnän Linströmin ja Maraisin (2012) kolmivaiheista kehysanalyysin prosessia, jota voidaan media-analyysin tavoin hyödyntää ihmisoikeusneuvoston puheenvuorojen jäseneltyyn analyysiin. Ensimmäisessä vaiheessa luin läpi litteroidun aineiston useasti tehden kuvailevia muistiinpanoja sisällöstä Entmanin kysymysten valossa. Toisessa vaiheessa tunnistin toistuvia teemoja, arvoja ja aiheita, joiden avulla identifioin lausuntojen dominoivat ja mahdollisesti niitä tukevat toissijaiset kehykset. Kolmanneksi tehdään syväanalyysi ja tulkinta kehyksistä sekä niiden välisestä dynamiikasta teorian valossa. (Linström & Marais 2012, 29–31.) Seuraavaksi avaan vielä tarkemmin prosessini toista vaihetta.

Ihmisoikeusneuvoston keskustelu on julkisesti saatavilla videomuodossa, jonka litteroin käyttämällä Word-ohjelmassa, mistä oikoluettuani siirsin ne Nvivo-ohjelmistoon, minkä tehtävänä on auttaa laadullisen aineiston järjestämisessä. Loin ohjelmalla aineistolleni koodausrunгон Entmanin neljästä kysymyksestä, jolloin yläkategorioiksi muodostui deduktiivisesti ongelmanmäärittely, syyt, moraaliset arvostelmat sekä parannusehdotukset. Tämän jälkeen luin useampaan kertaan aineistot läpi hahmotellen induktiivisesti eri vastauskategorioita kysymyksille, jotka avautuvat alla näkyvässä koodausrungossa.

Lopuksi koodasin koko aineiston järjestäen puheenvuorojen eri osia yllä näkyviin vastauskategorioihin. Vastauskategoriat eivät ole kehysanalyysin tulos, vaan tapa jäsenellä ja ymmärtää aineistoa kehysten muodostamiseksi. Niiden avulla muodostui kolme ensisijaisesti tutkimuskysymykseeni vastaavaa kehystä: universaalien arvojen kehys, turvallisuuskehys sekä uskonnollisten arvojen kehys. Aineistosta ei noussut muita tutkimuskysymykseeni vastaavia kehyksiä. Metodina kehysanalyysissa on sisäänrakennettuna luonnollisesti tutkijan subjektiivisuus, eri tutkijat saattavat lukea eri kehyksiä samasta aineistosta. Aineiston huolellinen koodaaminen ja jäsentely on kuitenkin tapa lisätä perusteellisuutta kehysten tunnistamisessa.

Tämä tutkielma on luonteeltaan kvalitatiivinen, jolloin kehysanalyysin keskiössä ei ole laskea niiden esiintymistiheyttä. Puheenvuorot eivät myöskään systemaattisesti nojaa yhteen kehykseen, vaan kehykset esiintyvät lausunnoissa lomittain sekä päällekkäin. Täten myös Entmanin ongelman, syiden, arvostelmien sekä parannuskeinojen havainnoin tulokset ovat toisinaan samoja kehysten osalta, jolloin keskitän analyysissä huomioni erityisesti kehysten eroavaisuuksiin.

5. 1 Universaalien arvojen kehys

Yksi aineistosta rakentuva kehys nojaa universaaleihin ihmisoikeuksiin, ja sen ytimenä on määrittellä ongelma jo olemassa olevien universaalisti hyväksytyjen ihmisoikeuksien kautta. Koraanin polttaminen leimataan paitsi vihapuheena, myös rasisena, muukalaisvastaisena sekä syrjivänä tekona. Painopiste siirretään pois uskontoja koskevista ihmisoikeuksista, millä sivuutetaan perinteinen kritiikki yhden uskonnon suojelemisesta ihmisoikeuksilla. Sen sijaan keskiöön tulee liberaalien ja sekulaarien valtioiden tunnustamat arvot yksilön oikeudesta olla kohtaamatta syrjintää, rasismia tai vihapuhetta. Tällöin ongelma kehystetään ohuiden ja universaalien arvojen kautta osaksi kaikkien jakamia moraalikäsitteitä.

[Teko] on nykyinen esimerkki vihapuheesta, islamofobiasta sekä rasisesta syrjinnästä, joka perustuu uskontoon ja vakaumukseen, koko kansainvälisen yhteisön edessä. (Syyrian arabitasavalta 2023)¹

¹ "[The act] is the present example of hate speech, Islamophobia and racial discrimination based on religion and belief before the whole international community."

Syyrian puheenvuoro on esimerkki lausunnoista, joissa sisäänrakennettuna oli oletus siitä, ettei uskontoa loukkaava toiminta automaattisesti sisälly käsityksiin rasismista tai vihapuheesta, vedotessa sen olevan nyky-yhteiskunnan muoto rasismista. Samalla teon uhriksi ei rajata vain muslimeja tai uskonnollisia yhteisöjä, vaan ongelma kehystetään kaikkia ihmisiä ja kansainvälistä yhteisöä koskevana. Rasismiin ja syrjintään rinnastamalla teon mahdollistavat syyt nähdään globaalissa rakenteellisessa eriarvoisuudessa, mihin liitetään uskontoa kohtaan kasvanut vihamielisyys. Kehys sopii sekulaareihin ja liberaaleihin arvoihin vetoamalla myös demokratian suojelemiseen toimilla, jotka hillitsevät Koraanin polttamisen kaltaista ääriajattelua ja polarisaatiota. Samalla korostetaan ongelman globaaleja panoksia yhdistämällä paikallinen taso globaaliin rauhaan ja kulttuurien väliseen vuoropuheluun, jolloin universaalille kielelle kääntämisestä seuraa myös vastuunjako koko kansainväliselle yhteisölle.

Oikeus mielipiteen- ja sananvapautteen sisältää velvollisuuksia ja vastuita, jotka ilmaistaan selvästi Kansalaisyhteiskunnien ja poliittisten oikeuksien kansainvälisen yleissopimuksen artikloissa. Arvoisa puheenjohtaja, Syyria vahvistaa kaikkien ihmisoikeuksien universaaliuuden, keskinäisriippuvuuden sekä jakamattomuuden, ja siksi kehottaa vakavaa ja rakentavaa vuoropuhelua rasismien ilmiöiden torjumiseksi. (Syyrian arabiatasavalta 2023)²

En ole unohtanut perustavanlaatuaista oikeutta sananvapauteen. Sananvapaus on yhtä korvaamaton kuin vihapuheen tulisi olla puolustamatonta. (Pakistan 2023)³

Puheenvuoroissa vedotaan kansainvälistä yhteisöä sekä YK:n ihmisoikeusneuvostoa tuomitsemaan tapaus KP-sopimuksen artikla 19:n ja 20:n nojalla, joista painotetaan sananvapauden rajoitteita sekä oikeutta harjoittaa uskontoa ilman syrjintää. Samoin puheenvuoroista ilmenee, kuinka näitä kahta ihmisoikeutta kehystetään osittain yhtäläisinä ja toisiaan mittaavana. Artikla 20:n toteama vapaus harjoittaa uskontoa ilman syrjityksi tulemistä nostetaan jalustalle yhtä ensiarvoisena ja jakamattomana kuin sananvapaus. Liberaalin ja sekulaarin kehysten käsitys sananvapauden jakamattomuudesta tunnustetaan, mutta samalla sen rajallisuutta sekä vastuita painotetaan. Länsimaita vedotaan puolustamaan uskonnonvapautta samoilla uhrauksilla sananvapautteen kuin

² "The right of freedom of opinion and expression, entails duties and responsibilities, that are evidently clear in the articles of the International Covenant on Civil and Political Rights. Mr. President, Syria affirms the universality, interdependence and indivisibility of all human rights and therefore calls for serious and constructive dialogue on this issue in order to combat the phenomena of racism."

³ "I'm not losing sight of the fundamental right of free speech. Free speech is as indispensable as hate speech should be indefensible."

vihapuheen, rasmin tai syrjinnän puolustuksessa. Habermasin teorian valossa OIC-maat odottavat täten sekulaareilta toimijoilta avoimuutta hyväksyä universaaliksi käännettävät perustelut argumenteille. Tämä tehdään kehystämällä kysymys koskemaan yksilön vapautta uskoon ilman syrjityksi tuleamista, jolloin islamofobian vastustamista perustellaan yksilön suojaamisella. Sekulaareihin arvoihin nojaavat argumentit häivyttävät yhteyttä ideologian, idean tai uskonnollisen yhteisön suojelemiseen, ja siten pyrkivät myös pois uskoon tai kulttuuriin sidonnaisesta paksummasta moraalikäsitelmästä.

Olkaamme selkeitä, tämän kiireellisen keskustelun sekä esitetyn päätöslauselman aihe ei ole uskonnollinen, vaan se liittyy ihmisoikeuksien ja erityisesti uskonnonvapauden kunnioittamiseen, jota ei voi uhrata sananvapauden takia. (Marokko 2023)⁴

OIC:n jäsenmaiden puheenvuoroissa vedottiin ihmisoikeusneuvostoa löytämään yhteisymmärrys Koraanin polttamisen tuomitsemisessa sekä toimenpiteiden aloittamiseen islamofobian leviämistä vastaan. Jäsenmaita kannustettiin vastustamaan yhdessä rasismia ja ksenofobiaa yhteisten arvojen edesauttamiseksi, joiksi nimettiin yhtäläinen kunnioitus, suvaitsevaisuus sekä tasa-arvo. Ongelman kehystäminen universaalien arvojen mukaiseksi noudattaa Habermasin institutionaalisen kääntämisen ehtoa ja arvojen "ohentamista" Walzerin termein.

5. 2 Turvallisuuskehys

Toinen aineistosta nouseva kehys korostaa Koraanin polttamisen ongelmallisuutta kansainvälisen turvallisuuden ja rauhan kannalta vetoamalla sekä pehmeisiin että koviin arvoihin. Teon korostetaan toimivan vastoin YK:n arvoja syrjimättömyydestä, keskinäisestä luottamuksen rakentamisesta, eriarvoisuuden vähentämisestä sekä kulttuurien ja uskontojen välisen vuoropuhelun edistämisestä.

Uskonnollisten symbolien häpäisemisellä sekä uskonnollisen vihan lietsomisella on kauaskantoisia seurauksia, sekä ne ruokkivat epävarmuutta ja konflikteja. Tämä estää rauhaa ja polarisoi muurin. Lisäksi ne syventävät jakautumista, kylvävät epäluottamusta sekä vaarantavat sosiaalisen koheesion. (Gambia 2023)⁵

⁴ "Let's be clear, the subject of this urgent debate and of the resolution submitted is not religious, but implies that of respect for human rights and in particular freedom of belief, which cannot be sacrificed against freedom of expression."

⁵ "The desecration of religious symbols and incitement of religious hatred have far reaching consequences and fuels insecurity and conflict. This stops peace and polarises the wall. Further, they deepen divisions, breed mistrust and jeopardise social cohesion."

Gambian puheenvuoro osoittaa, kuina pehmeiden arvojen vaarantuminen johdetaan turvallisuuden ja rauhan vastaisiin uhkakuviin kehystämällä Koraanin polttaminen vihamielisenä sekä provokatiivisena tekona, jonka nähdään lietsovan väkivaltaa. Käytetty retoriikka pyrkii ajoittain rinnastamaan teon terrori-iskujen kaltaiseksi konfliktin lietsonnaksi, kuten liittämällä se terrorismin, ääriajattelun sekä radikalisaation nousuun. Samoin tässä kehyksessä uhriksi rakentuu koko kansainvälinen yhteisö, jonka tekemä työ keskinäisen suvaitsevaisuuden, demokratian, rauhanrakentamisen, polarisaation vähentämisen sekä turvallisuuden eteen vaarantuu.

Yhtenä teon mahdollistavana tekijänä nähdään jäsenmaiden vajavaiset lainsäädännöt, jotka eivät tarjoa keinoja vihapuheen kaitsemiseen. Puheenvuorot moittivat erityisesti tekojen jatkumisen sallimista ja niistä rankaisemattomuutta, minkä nähdään johtavan yhdessä islamofobian kanssa ääriajattelun ja väkivallan lisääntymiseen. Yksilötason provokaatio ja vihamielisyys yhdistetään rakenteellisiin epäkohtiin kansallisella tasolla, jonka seuraukset ulkoistetaan koko kansainvälistä yhteisöä koskevaksi.

Turvallistamiskehyksellä on tarkoitus aktivoida ihmisoikeusneuvostoa sekä jäsenmaita suhtautumaan Koraanin polttajiin terrorismin kaltaisena uhkana kansainväliselle turvallisuudelle. Turvallistaminen merkitsee puheaktia, jolla tuotetaan jokin asia turvallisuuskysymykseksi kuvailemalla olosuhteita, vaaran kehittymistä sekä lopuksi pyytämällä oikeutusta vaaralta suojautumiseen (Jutila 2017, 10). Aiheeni rajallisuuden vuoksi en käsittele turvallistamisteoriaa tätä enempiä, joskin se tarjoaa hedelmällisen aiheen jatkotutkimukselle.

Pyhän Koraanin polttaminen on selkeä osoitus ääriliikkeiden välisen yhteenotosta ilmiöstä. Keinotekoinen yhteenotto, jonka tähtäimenä on lietsoa yhteiskunnallista levottomuutta, väkivaltaa sekä uskontojen välisten suhteiden heikkenemistä. Tällaiset ääriteot ja retoriikka yhdeltä puolelta voivat vahvistaa ja provosoida toisen puolen toimia. Talibanin, ryhmän jota itseä syytetään sukupuolten apartheidista, viimeisin kielto kaikkia Ruotsin humanitaarisia pyrkimyksiä kohtaan Afganistanissa sekä anteeksipyyntöön vaatiminen, ovat tyypillinen esimerkki tällaisesta ääriyhmien keskinäisesti vahvistavasta toiminnasta. (Afganistan 2023) ⁶

Ylläoleva puheenvuoro Afghanistanin edustajalta osoittaa, miten puuttumatta jättäminen kansallisella tasolla kehystetään syypääksi ääriliikkeiden reaktiivisuuteen kansainvälisesti.

⁶ "Burning the Holy Quran is a clear manifestation of the phenomena of clash of extremists. An artificial clash which is aimed at fermenting social unrest, violence and deterioration of interfaith relations. Such extremist acts and rhetorics from one side can reinforce and provoke the action from the other side. The Taliban's, a group itself accused of gender apartheid, recent ban and all Swedish humanitarian efforts in Afghanistan and demanding an apology, is a case in point and a vivid example of such a mutually reinforcing act by extremist groups."

Uskontoon pohjautuvan vihan ja syrjinnän vastustaminen nähdään koko yhteisöä kaaokselta ja väkivallalta suojelevana tekijänä. Rauha ja yhteiskunnallinen koheesio asetetaan vastikkeeksi yksilön sananvapauden rajoittamiselle, eli kansainvälinen yhteisö kehystetään yksilöä tärkeämmäksi. Tätä painotetaan sotaisalla retoriikalla, kuten puhumalla Koraanin polttamisesta hyökkäyksenä pyhää kirjaa tai uskontoa kohtaan tai vetoamalla Koraanin polttajaan terroristina.

Kehotamme neuvostoa hyväksymään tänään yksimielisesti islamilaisen ryhmän esittämän päätöslauselmaesityksen ja siten antamaan selkeän viestin, että neuvosto tuomitsee nämä teot, jotta terroristit eivät voi käyttää niitä tekosyynä uhata kansainvälistä rauhaa ja turvallisuutta. (Kuwait 2023) ⁷

Me myös alleviivaamme tarvetta panna täytäntöön Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston 15. kesäkuuta 2023 hyväksymä päätöslauselma kansainvälisestä rauhasta sekä suvaitsevaisuudesta ja turvallisuudesta, jossa tunnustetaan ensimmäistä kertaa, että vihapuhe ja ääripuhe voi johtaa väkivallan eskaloitumiseen sekä konfliktien uusiutumiseen maailmassa. (Yhdistyneet arabiemiirikunnat 2023) ⁸

Kehyksessä ongelma määritellään turvallisuuspoliittisena kysymyksenä, jolla vältetään keskustelun tyypistämistä uskontojen väliseen kinasteluun tai muslimien identiteettikysymykseen. Häivyttämällä yhteyttä uskonnollisiin perusteisiin kysymys siirretään universaalimpien arvojen piiriin kuten kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edistämiseen. Yhdistyneiden arabiemiirikuntien puheenvuoro legitimoitua turvallisuushkaa tukeutuen YK:n turvallisuusneuvoston vuoden 2023 päätöslauselmaan, jossa tunnustetaan vihapuheen ja ääriajattelun yhteys väkivallan sekä konfliktien eskaloitumiseen. Turvallisuuskehys toimii institutionaalisen kääntämisen välineenä, jolla uskonto sidotaan myös sekulaareihin arvoihin kansainvälisestä rauhanedistämisestä. Vastuu ongelmasta annetaan koko kansainväliselle yhteisölle, myös sekulaarien ja liberaalien arvojen suojelemiseksi. Puheenvuoroissa vedotaan sekä kansainvälisten että kansallisten lakien säätämiseen yksilöiden rankaisemiseksi keskinäisen rauhan puolesta.

⁷ "We call on the Council today to adopt by consensus this draft resolution put forward by the Islamic Group and thus give a clear message that the Council condemns these acts so that terrorists cannot use them as a pretext to threaten international peace and security."

⁸ "We also underscore the need to implement the resolution adopted by the Security Council of the United Nations on the 15th of June 2023 on international peace and Tolerance and Security, which recognizes for the first time that hate speech and extremist speech can lead to an escalation of violence and the recurrence of conflicts in the world."

5. 3 Uskonnollinen kehys

Kolmas kehys käsittelee ongelmaa uskonnonvapauden kautta. Tapausta painotetaan ensisijaisesti islamin uskon näkökulmasta, sekä toissijaisena kehyksenä se ajaa uskonnonvapautta universaalisti kaikkien uskontojen puolesta. Käsittelen kumpaakin samaisen kattokehyksen alla, sillä puheenvuoroissa vedotaan usein kuitenkin samanaikaisesti islamiin sekä kaikkiin uskontoihin. Kehyksiä yhdistää uskonnon loukkaamattomuuden arvon käyttäminen ihmisoikeuskeskustelussa häivyttämättä sitä tai asettamatta sitä toissijaiseksi muille ihmisoikeuksille. Tämä ilmenee ongelmanmäärittelyssä siten, ettei uskonnollisia arvoja suljeta ulos argumenteista, vaan niitä käytetään perustelemaan ihmisoikeusrikkomusta.

Toistamme vahvan tuomitsemisemme ennakoituja ja julkisia islamofobisia tekoja sekä pyhän Koraanin polttamista kohtaan. Mitään pyhää kirjaa ei tulisi koskaan loukata. (Pakistan Islamilaisen yhteistyöjärjestön edustajana 2023)⁹

Ongelmanmäärittelyssä kehys antaa muista poiketen tilaa tunteille argumentaatioissa. Puheenvuoroissa vedotaan tapauksen luonnetta sekä motiiveja häpäisevänä, loukkaavana sekä provokaationa. Tätä perustellaan korostamalla Koraanin pyhyyttä ja merkitystä muslimeille, mikä rinnastetaan useasti minkä tahansa uskonnon pyhiin kirjoihin tai teksteihin. Tapauksen loukkaavuutta tuodaan esiin myös korostamalla Koraanin polttamisen olleen ajankohdan ja paikan myötä julkista, harkittua sekä tarkoituksenmukaista provokaatiota. Pyhän kirjan polttaminen moskeijan ulkopuolella sekä muslimien pyhäpäivänä tekee teosta henkilökohtaisen loukkauksen jokaista muslimia kohtaan. Teon ensisijaisena uhrina korostetaan täten muslimiyhteisöä, ja vasta sen kautta kaikkia uskonnollisia yhteisöjä, jolloin Habermasin ajattelun valossa moraalisten argumenttien voidaan ajatella olevan sidottuja tiettyyn maailmankatsomukseen.

Neuvoston on tehtävä loppu niiden hallitusten leväperäisestä asenteesta, jotka eivät ryhdy tehokkaisiin toimiin muslimien vastaista vihapuhetta levittäviä ääriajattelijoita kohtaan. (Kuwait 2023)¹⁰

⁹"We reiterate our strong condemnation of premeditated public and Islamophobic acts, of desecrating the Holy Quran. No sacred book should ever be disrespected."

¹⁰"The Council must put an end to the lax attitude of governments who take no effective measures against extremists who propagate hate speech and against Muslims throughout the world."

Valtioita ja erityisesti Ruotsia kritisoidaan rankaisemattomuudesta ja lainsäädännön puutteesta uskonnon loukkaamisen estämiseksi. Koraanin polttamisen jatkuminen ilman viranomaisten puuttumista nähdään erityisesti epäonnistumisena, joka siirtää kritiikin yksittäisestä ihmisestä valtiotasolle. Vallitsevan lainsäädännön puute ja sananvapauden laajuus asetetaan syytäksi valtioiden välinpitämättömyydelle sekä kädettömyydelle vihamielisten tekojen jatkuessa. Koraanin polttaminen liitetään osaksi laajempaa uskontoon kohdistuvan vihamielisyyden nousua, painottaen erityisesti islamofobiaa ja islamin vastaista liikehdintää. Kehyksessä yksilön toiminnan painotetaan kumpuavan vihamielisistä motiiveista, jotka ovat yhteydessä rakenteelliseen eriarvoisuuteen.

Ilmaisunvapauden taakse ei voi piiloutua. Jokainen järjissään oleva tietää, että tällä ei ole mitään tekemistä sen kanssa. Nämä ovat islamofobian ilmentymiä, jälleen kerran vihan lietsontaa islamia, rauhan uskontoa, kohtaan. Joten lopettakaa väärinkäyttämästä ilmaisunvapautta. ICCPR:n 20. artikla velvoittaa valtiot kieltämään lailla uskonnollisen vihan kannattamisen. (Indonesia 2023) ¹¹

Uskonnollisessa kehyksessä keskustelu siirtämään sananvapauden piiristä vihapuheen tai uskonnollisen vihan vastustamiseen, vetoamalla esimerkiksi Indonesian puheenvuoron tavoin KP-sopimuksen 20. artiklaan. Kehyksessä yhteys sananvapauden säilytetään valtioiden epäonnistumisen syynä, mutta häivytetään ratkaisun tasolla. Teon salliminen ja puuttumatta jättäminen sananvapauden nojalla leimataan tekosyyksi tai piilopaikaksi sekä kansainvälisten ihmisoikeuksien sivuuttamiseksi.

Muistutamme, että ihmisoikeudet ovat universaaleja, keskinäisriippuvaisia sekä toisiaan vahvistavia. Ihmettelemme, miten on mahdollista loukata yli kahden miljardin muslimin tunteita yhden ääriajattelijan toiveiden kunnioittamisen vuoksi. (Irak 2023) ¹²

Yhteys sananvapauden puretaan korostamalla yhteisön loukkaamattomuutta yli yksilön sananvapauden. Yhteisön merkitys ilmenee lähes jokaisen puheenvuoron tuodessa esiin muslimiyhteisön kattavan yli kaksi miljardia ihmistä, jolloin kehyksen ihmisoikeusloukkaus koskee merkittävää osaa väestöstä. Uskonnon astumista sekulaarin ja liberaalin instituution ihmisoikeuskeskusteluun perustellaan siis ensinnäkin muslimien määrällisellä merkittävyydellä. Ihmisoikeuskehyksessä asetetaan vastakkain yksi ääriajattelija sekä yli

¹¹ "You cannot hide behind freedom of expression. Everybody in the right mind knows this has nothing to do with it. These are expression of Islamophobia, an excitement of hatred again, Islam, the religion of peace. So stop abusing freedom of expression. Article 20 of ICCPR requires state to prohibit by law advocacy of religious hatred."

¹² "We recall that human rights are universal, interdependent and reinforcing one another. We wonder about the insulting, about insulting the feelings of more than 2 billion Muslims in exchange for respecting the wishes of 1 extremist."

kaksi miljardia muslimia. Kehys toimii samalla kritiikkinä myös oikeuksien todellista universaaliutta kohtaan.

Yhteisön merkitystä painotetaan korostamalla islamin uskon hyveellisyyttä. Kehyksessä tuomitaan teko vetoamalla sen pahuuteen, mitä heijastetaan puolestaan islamin uskon kunnioituksen hyveisiin: uskonnosta puhutaan rakkauden, rauhan, myötätunnon uskontona. Samoin Koraanin pyhyiden ja sen arvojen merkitystä kaikille muslimeille alleviivataan, kehystäen tekoa hyökkäyksenä muslimeille tärkeisiin arvioihin uskonnon kunnioituksesta ja vapaudesta. Kehyksen vahva yhteys islamin uskoon tekee siitä Walzerin termein kulttuurisesti paksun, sillä se perustuu yhden yhteisön ymmärtämille ja jakamille moraalikäsitteille.

Uskonnon roolia argumenteissa perustellaan myös uskonnon oikeudenmukaisuuskäsitteillä. Islamin arvojen rooli argumenteissa myötäilee Habermasin teesiä uskonnon täydentävästä roolista politiikassa; ne täydentävät moraalikäsitteitä sekä tuovat ymmärrettäväksi yhteisön haavoittuvaisuuden (Habermas 2006, 10). Muodoltaan uskonnollinen kehys edustaa paksuja argumentteja, sillä ne ovat sidoksissa nimenomaan islamin uskoon sekä uskonnolliseen tunnearvoon. Tällöin uskonnollisiin perusteisiin nojaava kehys haastaa Habermasin ehtoa kääntymisestä universaalille kielelle, käyttäen yksittäisen uskonnon hyveellisiä arvoja perustelemaan ihmisoikeusnormia.

6. Johtopäätökset

Tässä tutkielmassa tutkin OIC-maiden lausuntojen uskonnollisia ja universaaleja muotoja YK:n ihmisoikeusneuvoston keskustelussa Koraanin polttamisesta. Habermasin teoria toimi tutkielmassa tapana jäsentää lausuntojen kehäksi institutionaalisen kääntämisen tai kääntämättä jättämisen näkökulmasta. Kehysanalyysin avulla OIC-maiden puheenvuoroista rakentui kolme ihmisoikeuskeskustelua määrittelevää kehystä, joista yksi vetosi universaaleihin arvoihin, toinen painotti turvallisuutta ja kolmas kumpusi uskonnollisista lähtökohdista. Kehykset rakentuivat puheenvuoroissa yhtäaikaaisesti, kun esimerkiksi muslimeille pyhät arvot rinnastettiin kansainvälisen rauhan ja turvallisuuden edesauttajiksi. Täten hedelmällisintä johtopäätösten kannalta on jäsenellä kehysten vuorovaikutusta ja rakentumista puheenvuoroissa.

Kiinnostavinta tuloksissa on, miten kehyksissä nähdään Koraanin polttamisen suhde sanan- ja ilmaisunvapauteen. Uskonnollisessa kehyksessä yhteys sananvapauden toteuttamiseen suljettiin ulos kehystämällä teko yksiuotteisesti uskontoon perustuvana vihapuheena. Universaalissa kehyksessä puolestaan Koraanin polttamista käsiteltiin molempien vapauksien kysymyksenä, korostaen vihapuheen puolustamisen tärkeyttä yhtä merkittävänä kuin sananvapautta. Turvallisuuskehyksessä sananvapauden laajuudelle laskettiin hinta yhteiskunnallisesta koheesiosta ja kansainvälisestä rauhasta.

Sananvapauden suhde Koraanin polttamiseen oli täten yksi kehyksiä toisistaan erottava tekijä, erityisesti uskonnollisen ja universaalien kehyksen välillä. Turvallisuuskehys toimi universaalien sekä uskonnollisen kehyksen eräänlaisena jatkeena painottamalla ihmisoikeusongelmien seurauksia turvallisuudelle, jotka liitettiin sekä sananvapauden laajuuteen että vihapuheen nousuun.

Habermasin institutionaalisen kääntämisen valossa universaali kehys noudatti vahvemmin ehtoa uskonnollisten argumenttien kääntymisestä sekulaarille kielelle. Toisaalta OIC-maat myös nojasivat uskonnollisiin tunteisiin ja käsityksiin oikeudenmukaisuudesta, sekä korostivat erityisesti uskonnollisen vihan haitallisuutta. Voidaan siis todeta, että Koraanin polttamisen tuomitsemista ajettiin niin sekulaareihin kuin uskonnollisiin arvoihin vedoten. Uskonnolliset tunteet ja oikeudenmukaisuuskäsitykset pitivät pintansa erityisesti teon loukkaavuutta perusteltaessa, kun taas tapauksen rinnastaminen universaaleihin arvoihin loi tietä vastuunjaolle koko kansainväliselle yhteisölle.

Kehysanalyysini tuloksista löytyi eroja sekä yhtäläisyyksiä aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa. Kaikki kehykset vetosivat ja mukautuivat jo olemassaoleviin ihmisoikeuksiin ja vapauksiin, eivätkä vedonneet jumalanpilkkaan puuttuvien lakien säätämiseen, mistä OIC on aiemmin saanut kritiikkiä. Toisaalta kehysten eriäväisyys suhteessa sananvapauteen tukee aiemman kirjallisuuden havaintoa OIC:n vaikeuksista vastata islamofobiaan johtuen sen jäsenmaiden erilaisista uskonnollisista, kulttuurisista sekä oikeudellisista lähestymistavoista sananvapauteen ja vihapuheeseen (Amiraoui 2024, 182).

Aiemman tutkimuskirjallisuuden mukaisesti OIC:n tulkinnat ihmisoikeuksista painottivat yhteisöä ja oikeuksien mukanaan tuomaa vastuuta enemmän kuin liberaali tulkinta yksilön ja vapauksien ensisijaisuudesta. Toisaalta OIC-maat eivät vedonneet muslimidiasporien oikeuksiin Ruotsissa ja Tanskassa, vaan kehyksissä uhriksi muodostui muslimiyhteisön

kautta koko kansainvälinen yhteisö. Aiemmin OIC on puolustanut islamin uskon asemaa vedoten vähemmistöjen suojeluun (Kayaoglu 2014, 83), jolla tähdennetään yhteiskunnallista asemaa itse uskonnon sijaan. Tällä kertaa painotettiin tapauksen loukanneen henkilökohtaisesti jokaista muslimia ja vedottiin maantieteellisesti katsomatta koko muslimiyhteisöön, jolloin islamin usko nousi merkittävämpään asemaan keskustelussa.

Mahdollista jatkotutkimusta aiheelle voisi olla myös länsimaisten näkökulmien tarkasteltu Koraanien polttamista koskevassa ihmisoikeuskeskustelussa, edellyttäähän institutionaalinen kääntäminen molemminpuolista myönnytysten tekemistä. Myös rakenteellisempi valtasuhteiden tarkastelu ihmisoikeusneuvostossa auttaisi paremmin ymmärtämään todellista vaikutusvaltaa. Aiemman kirjallisuuden sekä tämän tutkielman valossa on selvää, ettei yhtä lopullista vastausta uskonnon ja ihmisoikeuksien sovittamiseksi poliittisin keinoin ole löydettävissä. Sen sijaan Outi Korhosen sanoin ihmisoikeuksien ja uskonnon suhteen parantamisessa on kyse aidosta keskustelusta, jossa pyritään löytämään ristiriitojen päälle yhteisiä sekä kauaskantoisia käsityksiä yhtenevistä intresseistä ja päämääristä (Korhonen 2004, 343). Tämä tutkielma osaltaan teki näkyvämmäksi prosessia, jonka myötä uskonnolliset äänet tulevat osaksi näiden päämäärien muotoutumista.

7. Lähdeluettelo

- Amiraoui, R. (2024) The OIC's Strategies and Impact on Combating Religious Defamation and Islamophobia. *Politikologija religije*. XIX (1), 167–187.
- Bettiza, G. & Dionigi, F. (2015) How do religious norms diffuse? Institutional translation and international change in a post-secular world society. *European journal of international relations*. 21 (3), 621–646.
- Brekke, T. et al. (2024) Burning of the Qur'an. *Temenos*. 60 (1).
- Creutz, K. (2021) Suomi valittiin YK:n ihmisoikeusneuvostoon: Määrätietoinen työ ja vastuullisuus ovat edellytyksiä onnistuneelle jäsenkaudelle. *Ulkopoliittinen instituutti*. Saatavilla: <https://fiia.fi/julkaisu/suomi-valittiin-ykn-ihmisoikeusneuvostoon>.
- Entman, Robert M. (1993) Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication* 43 (4).
- Freedman, R. (2015) *Failing to Protect: The UN and the Politicization of Human Rights*. 1st edition. Oxford: Oxford University Press. 31–32, 39–41, 46.
- Freedman, R. & Houghton, R. (2017) Two Steps Forward, One Step Back: Politicisation of the Human Rights Council. *Human Rights Law Review*. 17, 753–769.
- Jutila, M. (2017) Yhteisöllinen turvallistaminen: lähestymistapa äärimmäisen identiteettipolitiikan tutkimukseen. *Kosmopolis*. Vol 47/1. 10.
- Kayaoglu, T. (2014) Giving an Inch Only to Lose a Mile: Muslim States, Liberalism, and Human Rights in the United Nations. *Human Rights Quarterly*. 36 (1), 61–89.
- Kerkkänen, H. (2013) Sivilisaatioiden dialogit, turvallisuus ja hallinta. Teoksessa: Martikainen, T. & Tiilikainen, M. *Islam, hallinta ja turvallisuus*. 25–53. Turku: Eetos.

Korhonen, O. (2004) Voidaanko ihmisoikeuksien ja uskonnon suhde ratkaista poliittisen keskustelun kautta? Teoksessa: Kouros, K. & Villa, S. (toim.) *Ihmisoikeudet ja Islam*. 339–343. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Koskenniemi, M. (2023). Ihmisoikeuksien historia ja tulevaisuus – Mistä ihmisoikeudet saivat alkunsa? *Tieteessä tapahtuu*, 41(2).

Saatavilla: <https://journal.fi/tt/article/view/129063>. Luettu 5.10.2025.

Larsson, G. & Mattsson, C. (2024) Public Opinions on Freedom of Speech and Prohibited Hate Speech against Islam and Muslims: Rasmus Paludan, Burning of the Quran and Swedish Media. *Temenos*. 60 (1), 131–156.

Linge, M. & Bangstad, S. (2024) The Qur'an Burnings of SIAN: Far-Right Fringe Actors and the Staging of Conflictual Media Events in Norway. *Temenos*. 60 (1), 83–103.

Linjakumpu, A. (1999) *Poliittinen islam*. Helsinki: Like. 24.

Linjakumpu, A. (2009) *Islamin globaalit verkostot*. Tampere: Vastapaino. 19.

Linström, M. & Marais, W. (2012) Qualitative News Frame Analysis: A Methodology. *Communitas* 17, 21–38.

Oikeusministeriö (n.d.) Antirasistinen sanasto. *Yhdenvertaisuus.fi*. Saatavilla: <https://yhdenvertaisuus.fi/sanasto>. Luettu: 20.11.2025.

Osipova, E. (2024) Ruotsissa alkaa oikeudenkäynti Koraanin polttajaa Rasmus Paludania vastaan. *Yle Uutiset*. 14.10.2024. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20117726>. Luettu 6.11.2025.

Palva, H. (2004) Islamilaiset ihmisoikeusjulistukset. Teoksessa: Kouros, K. & Villa, S. (toim.) *Ihmisoikeudet ja Islam*. 114–128. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Pauha, T. (2024) Ritual Dynamics of Qur'an Burning. *Temenos*. 60 (1), 57–80.

Pirjola, J. (2004) Ihmisoikeuksien universaaliuus – yhteisten sääntöjen mahdollisuus monen kulttuurin maailmassa. Teoksessa: Kouros, K. & Villa, S. (toim.) *Ihmisoikeudet ja Islam*. 21–36. Otavan Kirjapaino Oy, Keuruu.

Rawls, J. (1997) The Idea of Public Reason Revisited. *The University of Chicago Law Review*. 64. 765–807.

Regeringsformen (SFS 1974:152), Ruotsin hallitusmuoto. Saatavilla: https://www.constituteproject.org/constitution/Sweden_2012. Luettu 6.11.2025.

Saarela, A. (2011) Uskonnollisten loukkausten kriminalisointi erityisesti sananvapauden näkökulmasta. *Helsinki Law Review* 2011/1.

Skorini, H. & Dyrberg, T. B. (2024) Framing Blasphemy as a crime: the curious similarities between the secular left and the organization of Islamic cooperation. *Journal of political ideologies*. 29 (3), 550–570.

Suomen YK-liitto. *Ihmisoikeusneuvosto*. Saatavilla <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/ihmisoikeusneuvosto>. Luettu: 6.11.2025.

Tapiola, P. (2023) Yllätyskäänte: Ruotsin koraaninpolttaja perui mielenilmauksiaan. *Yle Uutiset*. 7.9.2023. Saatavilla: <https://yle.fi/a/74-20048934>. Luettu 6.11.2025.

Toft, A. (2024) 'But it's really about: Norwegian Media Coverage of the Qur'an Burnings in Sweden and Norway in April 2022. *Temenos*. 60 (1), 105–129.

UNHRC (2024a): United Nations Human Rights Council 53th session, 19-14.7.2023. A/HRC/53/2, 9. Saatavilla: <https://docs.un.org/en/A/HRC/53/2>.

Vesa, Unto (2019), Uskonnot Yhdistyneiden kansakuntien toiminnassa. Teoksessa: Paukkunen, S. et al. *Uskonto ja maailmanpolitiikka*. 82–100. Helsinki: Gaudeamus.

Walzer, M. (1994) Thick and thin : moral argument at home and abroad. *Notre Dame (Ind.): University of Notre Dame Press*.

Äystö, T. (2019) Religious Insult as a Societal Concern in the 21st Century Finland. *Turun Yliopisto*. 34.